

*Ri shela hani mulenzhe kha u tikedza Pfunzo ya
Tshitshavha ya Ndeme*

TSUMBANDILA YA ZWIVHUMBEO ZWA QLTC

U ita uri QLTC i bvelele

ensuring quality learning and teaching for all

TshiVenda

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

ZWI RE NGOMU

1.	Marangaphanda nga Minista wa Pfunzo ya Mutheo	3
2.	Mulaedza u bva kha Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka	5
3.	<i>Khoudu ya Pfunzo ya Ndeme</i>	6
4.	Phulufhedziso nga Vhasheli vha Mulenzhe Vhahulwane kha Pfunzo	6
5.	Fulo 1a u Gudisa na u Guda ha Ndeme	9
	(i) Ndi ngani ro tea u shuma rothe	9
	(ii) Ndivho ya QLTC9	9
	(iii) Milayo ya mutheo ya QLTC	10
	(iv) Ndivho dza ndila dza kushumele dza QLTC	10
	(v) Mikhwa ya QLTC	10
	(vi) Zwiteñwa zwine zwa ñodivhadza ndivho dza kushumele na nzudzanyo ya kushumele zwa QLTC	11
	(vii) Ndila ya kushumele kwa Zwibveledzwa zwa ndeme	12
	(viii) Zwisumbi zwa ndila ya kushumele zwa u ela u bvelela ha mbekanyamushumo	13
6.	Ri swikelela hani ndivho dzashu: U thomiwa ha zwivhumbeo zwaQLTC.	14
	(i) Tshivhumbeo tsha QLTC	15
	(ii) Mishumo na vhudifhinduleli ha zwivhumbeo zwa QLTC:	16
	• Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka	16
	• Thimu ya Vhukonanyi ya QLTC ya Lushaka	16
	• Komiti dza u Tshimbidza dza QLTC dza Lushaka	17
	• Komiti dza Foramu ya Tshiñiriki ya QLTC/na Komiti dza Sekhethe	18
	• Komiti dza QLTC SGB ya Tshikolo	19
7.	Ri swikelela hani ndivho dzashu: U pfectesa zwine zwa kombetshedza	20
8.	Ri swikelela hani ndivho dzashu: U monithara na u Vhiga kha vhuimo hothe ha zwivhumbeo zwa QLTC	26
	(i) U monithara na u vhiga nga malugana na u khwinisea ha Ndingo dza Lushaka dza ñwaha na mvelelo dza NCS	26
	(ii) U monithara na u vhiga nga ha u lugela u dzhena tshikolo	27
	• Kha vundu	27
	• Kha tshiñiriki	28
	• Tshikoloni	29
	(iii) Komiti ya tshikolo ya QLTC SGB i nga monithara na u vhiga hani khaedu?	34
	(iv) Maitele a u vhiga	36
9.	Ri swikelela hani ndivho dzashu: U tñuwedza na u dzudzanya tshitshavha	38
	(i) U dzudzanya kha vhuimo ha lushaka na ha vundu	39
	(ii) Tsumbo dza ndila dzine dzi nga shumiswa nga Foramu ya Tshiñiriki kana Sekhethe u dzudzanya tshitshavha kha Tshiñiriki	41
	(iii) Tsumbo dza ndila dzine dzi nga shumiswa nga komiti QLTCSGB ya tshikolo u dzudzanya vhabebi na tshitshavha u tikedza u guda na u gudisa ha ndeme	42
	(iv) Vhabebi vha nga ita mini u thusa u swikelela u guda ha ndeme	44
	(v) Tshikolo tshi nga tikedza hani tshitshavha?	44
	(vi) Ri ita hani uri habebi vha dzhenelela kha pfunzo ya vhana vhavho	46
10.	Ri swikelela hani ndivho dzashu: Zwibugwana zwa vhabebi	48
	• U pfectesa Kharikhuñamu	45
	• Ndingo dza Lushaka dza ñwaha	49
	• Kha vha ñwalise ñwana wavho kha Gireidi R	51
	• Arali ñwana wavho a kha Gireidi 4 u swika kha 6	53
	• Arali ñwana wavho a kha Gireidi R u swika kha 3	53
	• Bugu dza Mushumo	55
11.	Muengedzo wa A	61
	• Tsumbo ya Adzhenda	62
	• Tsumbo ya themphuñeithi ya u vhiga	63
12.	Zwidodombedzwa zwa vhukwamani zwa thimu ya QLTC ya lushaka na vhakonanyi vha vundu.	64

MARANGAPHANDA NGA MINISTA WA PFUNZO YA MUTHEO

Kha Tshipitshi tsha Lushaka (StateoftheNation Address) tsho qetshedzwaho kha mučangano wo čanganelwaho wa Phalamende ngei Kapa nga 1a 03 Fulwi 2009, Muphuresidennde wa Riphabuliki ya Afrika Tshipembe, Vho JG Zuma, vho ri'...Pfunzo hu do vha tshithu tsha ndeme kha miňwaha mičanu i tevhelaho. Ri ćoda uri vhagudisi vhashu, vhagudi na vhabebi vha shumisane na muvhoso u ita uri zwikolo zwashu zwi vhe senthara dzi bvelelaho dla vhukoni...'.

Muphuresidennde vho dovha hafhu vha amba uri'...Ri dovhola zwithu zwashu zwine zwa kombetshedza. Vhadededzi vha tea u vha vha kičasini nga tshifhinga vha tshi khou gudisa, vha songo sokou dzula vha sa iti mishumo yavho na u tambudza vhagudi! Vhana vha tea u vha kičasini nga tshifhinga vha tshi khou guda, vha tshi ćhonifha vhagudisi na u ćhonifhana na u ita tshuňwahaya dzavho...'.

Nga Ćavhučanu 1a 11 Thangule 2008, Muvhoso wo ćivhadza lwa tshiofisi fulo 1a mutakalo na pfunzo ngei Walter Sisulu Square ngei Kliptown (he Tshata ya Mbopholovo ya bveledzwa hone nga 1955). U thoma ha iči fulo zwo itiswa nga muhumbulo wa uri mutakalo na pfunzo zwi tea u vha zwone zwa ndeme kha mbekanyamushumo ya tshandukiso ya matshilisano kha miňwaha mičanu i tevhelaho.

Kha sia 1a pfunzo, fulo 1a Muvhoso 1i khou ita khuwelelo kha vhatu vhočhe na madzangano u dzhia vhuđihinduleli ha u khwinisa ndeme ya pfunzo. Zwipiđa zwa pfunzo zwa fulo zwi do:

- ćivhadza vhadzulapo nga ha ndeme ya pfunzo, na mishumo yavho, vhuđihinduleli havho kha pfunzo;
- dzudzanya zwitshavha u monithara na u tikedza zwikolo, vhagudisi na vhabudi;
- khwinisa ndeme ya pfunzo ya vhana vhočhe, nga maanda vha zwisiwana, na
- sumbedzela ndeme yo khwiniswaho nga kha vhukoni ho khwinifhalaho ha vhagudi.

Tswikelelo ya pfunzo ya ndeme ya vhočhe yo ćisendeka kha nyito dla Mirado ya Phalamennde, Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo (Basic Education Ministry), mirado ya vundu ya khorotshitumbi, vhaofisi vha muhasho, ćhoho dla zwikolo, vhagudisi, matshudeni, vhabebi, vhalangi vha zwikolo na mirado ya tshitshavha.

Musi Muvhoso u tshi ćivhadza lwa tshiofisi Fulo 1a pfunzo na mutakalo, vhaimeleli vha vhasheli vha mulenzhe vha ndeme vhočhe vho ćinekedzela kha Khoudi ya Ndeme ya Pfunzo ine ya ita uri vho ćinekedzelaho na mirado yavho vhačanganedze vhuđihinduleli ha u khwinisa ndeme ya u guda na u gudisa zwikoloni zwashu. Hu khou itwa khuwelelo kha muňwe na muňwe wa vhasheli vha mulenzhe u ćinekedzela kha 'Khoudi ya Pfunzo ya Ndeme', ine ya ćalutshedza vhuđihinduleli na milayo zwine zwa ćodea khavho. Arali zwipiđa zwočhe zwa tshitshavha zwa shuma zwočhe-muvhuso, zwitshavha, vhashumi vha zwa mutakalo, vhadzulapo, midia dla bindu na dziňwe sekithara- ri nga ita uri vhagudi vhočhe vha wane pfunzo ya ndeme. Khoudi i nga nđila i tevhelaho:

Ndi vhuđihiduleli hashu ročhe u khwinisa pfunzo. Ri khou ita khuwelelo kha vhaofisi vhočhe, vhagudisi, matshudeni, vhabebi na mirado ya tshitshavha u ćinekedzela kha 'Khoudi ya Pfunzo ya Ndeme.'

Iyi khoudi i ćutuwedza Fulo 1a U gudisa na u Guda 1a Ndeme (Quality Learning and Teaching Campaign-(QLTC), 1e na lone 1ađivhadzwa lwa tshiofisi nga 2008. Li dovha hafhu 1a vha mathomo a bono 1ashu 1i tevhelaho 1a hune ra ćoda u ćivhona ri hone nga 2005. U khwačhisidza uri u wana pfunzo ya ndeme kha muswa muňwe na muňwe wa Afrika Tshipembe ndi ćhodea ya tshihadu. Naho zwo ralo ro elelwa uri izwo zwi nga si swikelela vhabebi na tshifhinga tshičuku.

Zwivhumbeo zwa vhukonanyi zwa Fulo zwi khou bveledzwa kha vhuimo ha lushaka, ha vundu, ha dzingu, hapo na zwikoloni nahone Muvhoso zwino u khou ita khuwelelo kha vhadzulapo vhočhe vha Afrika Tshipembe u dzhenelela kha iči fulo, sa tshipida tsha mushumo u bvelaho phanda wa u swikelela vhabebi na tshifhinga tshičuku.

Nga kha fulo 1a u Gudisa na u Guda, Ndivho ya Muhasho na vhashumisani nawo ndi u ita uri pfunzo i vhe vhuđihinduleli ha tshitshavha. Nga u shuma ročhe sa zwitshavha zwa zwikolo, zwičiriki, miňwaha ya vundu na ya lushaka khathihi na vhačwe vhabaramikovhe, ri do swikelela phulufhedziso dzo itwaho kha Thendelano ya Nđisedzo na kha Nzudzanyo ya

Nyito ya 2014: Malugana na Tswikelelo ya Pfunzo nga 2025. Ndi zwa ndeme u dzudzanya na u t̄tuwedza lushaka lwothe u shumisana malugana na u ita uri hu swikelelwe pfunzo ya ndeme ya vhothe.

Ngauralo Fulo ja u Gudisa na u Guda ha Ndeme ji ita khuwelelo kha vhathe na madzangano u vha na vhudifhindueli kha u khwinisa pfunzo ya ndeme. Ndivho ya QLTC ndi u dzudzanya mirado yothe ya tshitshavha, vhatuku na vhahulwane kha Afrika Tshipembe lothe u dzhiela nthia khuwelelo ya Mphuresidede ya u thoma zwivhumbeo zwa QLTC kha vhuimo hothe ha sisteme ya pfunzo u itela u khwaθisedza uri vhasheli vha mulenzhe vhothe kha sisteme vha tevhedzela phulufhedziso kha u ita mishumo yavho na vhudifhinduleli havho nga hune vha nga kona. Ri nga kona u swikelela vhukoni kha pfunzo fhedzi arali musheli wa mulenzhe muñwe na muñwe – mugudisi na mugudi – vha nga ita mishumo wavho nga vhudinekedzeli, dzangalelo na vhudikumedzeli.

Fulo ji khou bveledza mvelelo dzavhuđi nga kha u sainiwa ha Thendelano ya NEDLAC nga Fulwi 2011 ngei Union Buildings, Pretoria, nga vharangaphanda vha madzangano a vhashumi; Business Unity South Africa, vhathe vthane vha vha na dzangalelo vthane vha vha hone kha NEDLAC na Minista wa Pfunzo ya Mutheo vho imela Muvhuso. Ndivho khulwane ya Thendelano ndi u shuma na zwikolo two nangiwaho uri khamusi, nga kha thikhedzo yo livhiswaho, zwi nga kona u kunda khaedu dzine zwa ḥangana nadzo.

QLTC yo thewa kha tshumisano ine ya vha hone na vhabaramikovhe kha mabindu na madzangano a tshitshavha na u fhaṭa vhuñwe vhushaka ha tshumisano u itela u khwaθisedza uri a hu vhi na tshikolo na tshithihi tshine tsha si wane thuso ine tsha i ḥoda. Mbekanyamushumo ya u Adoputa Tshikolo i do kwakwanya vhashumisani na zwikolo u itela u khwaθisedza uri zwi do thoma u tevhedzela ndila i sa gumi ya u khwinisa nga thikhedzo ya madzangano o ḥinekedzelaho kha vhukoni kha pfunzo. Izwi ndi zwithu zwa ndeme kha pfunzo sa izwi zwi tshi sumbedza mathomo a tshifhinga tshiswa tshine vhasheli vha mulenzhe vhothe, vhabaramikovhe na vhashumisani kha zwa matshilisano vha ita uri madzangano avho a tikedze muhumbulo wa u swikelela u guda na u gudisa ha ndeme Afrika Tshipembe.

Ndi vha tamela Mashud

MRSAM MOTSHEKGA, MP MINISTA WA PFUNZO YA MUTHEO:

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MULAEDZA U BVA KHA KOMITI YA U TSHIMBIDZA YA QLTC YA LUSHAKA

Lushaka lu khou thoma u psesa uri muvhoso u wothe u nga si kone u thasulula kana u shumana na khaedu dzothe dza sisteme ya pfunzo na uri u bveledza tshikhala tsha vhashumisani kha zwa matshiliso. Muphuresidennde vho ita khuwelelo kha lushaka ya u shumisana kha u khwinisa sisteme ya pfunzo na u ita uri tshumisano hu vhe tshithu tsha ndeme malugana na u swikelela izwi

U saina Thendelano ya Pfunzo ya Mutheo ndi tshithu tsha ndeme kha itsi tshifhinga tsha u vhiga. Izwi ndi zwa ndeme kha sekithara ya pfunzo vhunga zwi tshi sumbedza mathomo a tshifhinga tshiswa tshire vhasheli vha mulenzhe, vafaramikovhe na vhashumisani kha zwa matshiliso vha ita uri madzangano avho a tikedze muhumbulo wa u swikelela u gudisa na u guda ha ndeme kha shango. Zwigwada zwi tendelana uri zwi do shuma zwe the u shandukisa mihibulo kana kuhumbulele kwa vhagudisi, vhagudi na vhabebi u itela u fhaa nga vhuswa zwipida zwine zwa sa khou shuma zwavhuudi zwa sisteme ya pfunzo u khwaathisedza nedisdo ya pfunzo ya ndeme kha vhagudi, nga maanda kha zwikolo zwine zwa si shume zwavhuudi

QLTC yo dikumedzela nga maanda kha vhana vha Afrika Tshipembe. Nwana muhwe na muhwe u tea u wana pfunzo ya ndeme. Ndi vhudifhinduleli hashu u vhona uri hu vha na u guda na u gudisa ha ndeme kha zwikolo zwashu zwe the uri hu vhe na u khwinifhala ha kushumele kwa vhagudi na vhukoni

Uri izwi zwi bvelele, Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka yo bveledza tshibugwana sa tsumbandila ya vhasheli vha mulenzhe vhothe na vafaramikovhe u khwaathisedza uri ri swikelela ndivho dzashu. Iyi tsumbandila i do dovha hafhu ya khwaathisedza uri milayo ya QLTC i tanganyisa na mvelele ya u guda na u gudisa uri uyu muhumbulo u songo vhonala sa wo tou dadziswaho, fhedzi u vhonale sa wa ndeme kha mushumo wa muhwe na muhwe a dzenelaho kha pfunzo

Ndivho ya Komiti ya u Tshimbidza ya Lushaka ya QLTC ndi u khwaathisedza uri zwivhumbeo zwa QLTC zwi a thomiwa kha vhuimo hothe ha sisteme ya pfunzo u bva kha vhuimo ha lushaka u ya kha ha vundu, ha tshiiri u ya kha ha sekhetho arali zwe tea, nga maanda zwikoloni. Tshivhumbeo tshiwe na tshiwe tsha QLTC tshi tea u lingedza nga ndila dzothe u disa tshanduko kha u guda na u gudisa na u khwaathisedza uri zwine zwa kombetshedza kha pfunzo zwi a swikelewa. Tshiwe hafhu ndi mushumo wavho u dzudzanya vhadzulapo vha Afrika Tshipembe u tikedza khuwelelo ya u guda na u gudisa ha ndeme

Thikhedzo ya vundu malugana na khoudi ya pfunzo ya ndeme

VHUDINEKEDZELI KHA PFUNZO YA TSHITSHAVHA YA NDEME

KHOUDU YA PFUNZO YA NDEME

Musi Muvhuso u tshi ḋivhadza lwa tshiofisi Fulo ḋa pfunzo na mutakalo, vhaimeleli vha vhasheli vha mulenzhe vha ndeme vhoṭhe vho ḋinekedzela kha Khoudu ya Ndeme ya Pfunzo ine ya ita uri vho ḋinekedzelaho na mirađo yavho vhaṭanganedze vhudifhinduleli ha u khwinisa ndeme ya u guda na u gudisa zwikoloni zwashu. Hu khou itwa khuwelelo kha muñwe na muñwe wa vhasheli vha mulenzhe u ḋinekedzela kha 'Khoudu ya Pfunzo ya Ndeme', ine ya ṭalutshedza vhudifhinduleli na milayo zwine zwa ṭodea khavho. Arali zwipiđa zwoṭhe zwa tshitshavha zwi tshi shuma zwoṭhe – muvhuso, zwitshavha, vhashumeli vha zwa mutakalo, tshitshavha tshapo kana vhadzulapo, midia dza zwa mabindu na dziñwe sekithara – ri nga khwaṭhisidza uri vhagudi vhoṭhe vha ḋo wana pfunzo ya ndeme. Khoudu i nga ndila i tevhelaho:

Ndi vhudifhinduleli hashu u khwinisa pfunzo. Ri khou ita khuwelelo kha vhaofisi vhoṭhe vha muhasho, vhagudisi, matshudeni, vhabebi na mirađo ya tshitshavha u ḋinekedzela kha 'Khoudu ya Pfunzo ya Ndeme'

PHULUFHEDZISO NGA VHASHELI VHA MULENZHE VHAHULWANE KHA PFUNZO

Zwo ḫumbulwaho kha Phulufhedziso dza Kliptown

Sa MUOFISI WA MUHASHO, ndi fhulufhedzisa u:

- vhona uri zwikolo zwi wana tshomedzo dzo teaho nga tshifhinga uri u gudisa hu thome;
- vhona uri zwikolo zwoṭhe zwi na tshiṭafu tsho linganaho, na uri zwikhala zwine zwa vha hone zwi a ḋadziwa nga u ḫavhanya;
- khwinisa mutheo wa ndivho yanga na vhukoni hanga uri ndi kone u shuma zwavhuđi;
- vha hone tshifhinga tshoṭhe u thusa zwikolo, ḫohoh dza tshikolo na vhagudisi;
- fhindula khumbelo kana mbilaelo nga u ḫavhanya dza vafaramikovhe vha pfunzo;
- dalela zwikolo zwi re kha tshiṭiriki tshifhinga tshoṭhe;
- monithara u ya tshikoloni ha mugudisi na mutshudeni, u khwaṭhisidza uri ḫwana haho nnđa ha tshikolo;
- thusa zwikolo zwoṭhe u khwinisa kushumele, u khwaṭhisidza uri vha lingiwa tshifhinga tshoṭhe, na u vhiga mvelelo kha vhabebi.

Sa MURADO WA BODO YA VHULANGI YA TSHIKOLO: ndi fhulufhedzisa u:

- tuṭuwedza madzangalelo a tshikolo na u vhona uri tshi a bveledziswa;
- vhona uri vhagudi vhoṭhe tshikoloni vha wana pfundzo ya ndeme;
- dzhia maga oṭhe a pfecteseaho u vhona uri vafaramikovhe tshikoloni vha dzhenelela kha mishumo yoṭhe ya tshikolo;
- dzhia maga oṭhe a pfecteseaho u khwaṭhisidza uri masheleni a tshikolo na ndaka zwi langiwa nga ndila yone;
- tikedza ḫohoh ya tshikolo, vhagudisi na vhañwe vhashumi vha tshikolo kha kushumele kwa mishumo yavho ya phurofesheni;
- đifara u ya nga vhudifhinduleli he nda netshedzwa hone u vha kha vhuimo ha u fhulufhelwa nga tshikolo na vhañwe vhalangi vhanne nda shuma navho ;
- ita zwithu tshifhinga tshoṭhe ndi tshi itela tshikolo.

Sa **THOHO YA TSHIKOLO**, ndi fhulufhedzisa uri ndi do tevhedzela zwiteñwa zwoþhe zwa khouda ya SACE ya mikhwa ya phurofeshinala na u:

- tütuwedza mveledziso ya u fhulufhedzea na u þonifha mushumo kana phurofesheni nga u ita mushumo wanga wa vhulanguli na vhurangaphanda u ya nga vhukoni hanga;
- fara tshifhinga, u ðilugisela zwavhuði na u vha na dzangalelo ja mushumo wanga sa murangaphanda wa phurofesheni;
- vhona uri ndi vha mugudi wa vhutshilo hoþhe;
- tütuwedza na u tikedza vhashumi vhanga kha mishumo yavho ya mveledziso ya phurofesheni;
- shuma nga mafulufulu u fhelisa vhuðifari vhu si ha phurofeshinala u fana na vhushaka ha mugudisi na mugudi vhu songo teaho na vhudakwa;
- vhona uri sekhuða dzo teaho, mañwalo na mafhungo zwi netshedzwa vhabaramikovhe vho teaho nga u þavhanya nga hune zwa konadzea;
- dzhia maga o teaho u vhona uri Tshitiriki/ PED tshi wana mafhungo oþhe o teaho ane a þodea u itela ndisedzo nga tshifhinga ya tshomedzo dza u guda na u gudisa;
- vhona uri Tshitiriki/PED tshi wana mafhungo o teaho u tütuwedza u ðadziwa ha zwikhala zwa mushumo nga u þavhanya;
- monithara u ya ha mugudisi tshikoloni;
- monithara u ya ha vhabebi mafhungo tshifhinga tshoþhe nga ha kushumele kwa vhana;
- vhona uri QLTC tshikoloni tshanga i shumiswa zwavhuði na u khwathisedza uri ndeme ya fulo i a pfecteswa nga vhasheli vha mulenzhe vhoþhe, nga maanda vhabebi na tshitshavha tshapo;
- u tikedza SGB kha u ita mishumo yayo.

Sa **MUGUDI**, ndi fhulufhedzisa u:

- tanganedza uri tshiitisi tshihulwane tsha u ya tshikoloni ndi u guda na u aluwa kana u bvelela kha zwa pfunzo, matshilisano na mvelele;
- tevhedzela milayo ya tshikolo;
- þonifha mulayo na maanda a vhagudi;
- shela mulenzhe kha Khoro dza Vhameleli dza Vhagudi (Learner Representative Councils (LRCs)) u tsireledza madzangalelo anga;
- þonifha vhañwe vhagudi na u sa khethulula;
- u sa ita zwa vhuðifari vhu si ha matshilisano u fana na vhuvhava, u tshinyadza thundu, u rwa, u tambudza lwa vhudzekani, tshumiso ya zwikambi na zwidzidzivhadzi, na dziñwe nyito dzine dla khakhisa u guda.

Sa **MUGUDISI**, ndi tshi tevhedzela Khouda ya SACE ya Mikhwa ya Phurofeshinala, ndi fhulufhedzisa u:

- gudisa, u khwinisa pfunzo na mveledziso ya vhagudi nga muthihi;
- ḫonifha tshirunzi na pfanelo dza vhathu vhothe hu si na tshitalula;
- bveledza u fhulufhedzea na u ḫonifha phurofesheni;
- fara tshifhinga, u vha na dzangalelo, u ḫilugisela zwavhuđi ngudo, na u vha na mutakalo muhumbuloni na muvhilini;
- khwinisa mutheo wa nđivho yanga na vhukoni hanga uri ndi kone u shuma zwavhuđi;
- ita uri hu vhe na vhudavhidzani havhuđi vhukati ha vhagudisi na matshuden, vhukati ha vhagudisi vhone vhañe; na vhukati ha vhagudisi na vhabebi;
- ḡetshedza vhabebi mafhuno tshifhinga tshothe nga ha kushumele kwa vhana;
- fhelisa vhudifari vhu si ha phurofeshinala u fana na vhusaka vhukati ha mugudisi na mugudi, vhudakwa, tshumiso ya zwidzidzivhadzi, u rwa, u tambudza lwa vhudzekani na zwiñwe;
- ndi wana tshifhinga tsha u ḡetshedza zwa vhumvumvusi.

Sa **MUBEBI**,ndi fhulufhedzisa u:

- ḫidzhenisa nga mafulufulu kha mishumo ya tshikolo, hu tshi katelwa zwivhumbeo zwa u langa zwikolo;
- haseledza na vhana tshifhinga tshothe nga ha mafhuno a tshikolo nga u angaredza;
- fhađa vhusaka havhuđi ha tshumisano vhu re khagala na vhagudisi vha vhana vhanga;
- bveledza vhupo ha hayani ho lugelaho u guda;
- thusa kha u tsireledza tshomedzo dza pfunzo u fana na bugu dza u guda, zwidulo, ḫafula na zwiñwe;
- thusa nga hune nda kona nga tshomedzo dzo teaho malugana na pfunzo ya vhana vhanga.

Sa **TSHITSHAVHA**,ri fhulufhedzisa u:

- vhona uri ḫwana muñwe na muñwe ane a dzhena tshikolo u tshikoloni;
- vhona uri vhupo ha tshikoloni a vhu na vhugevhenga,na u tsireledza tshikolo na ndaka yatsho kha u tshinyadzwa;
- monithara kushumele kwa zwikolo, na u vhiga thaidzo kha vhahulwane vho teaho.

FULO LA U GUDISA NA U GUDA HA NDEME (QUALITY LEARNING AND TEACHING CAMPAIGN (QLTC))

Ndivho ya QLTC ndi u dzudzanya lushaka lwothe kha u tikedza pfunzo ya ndeme. Uswikelela izwi, zwivhumbeo zwa vhukonanyi zwi do thomiwa kha vhuimo ha lushaka, ha vundu, ha tshitiriki (sekhethi) na zwikoloni. Tshivhumbeo tshiñwe na tshiñwe tsha QLTC, ndi uri, tshikolo, zwigwada zwi do monithara vhasheli vha mulenzhe vho fhambanaho kha phulufhedziso dzavho dza u thusa kha u khwinisa ha u guda na u gudisa ha ndeme.

U fhindula iyi mihibulo yothe na vhuđinekedzeli nga Muvhuso na Muphuresidennde, Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo, hu tshi khou shumisanwa na vhashumisani kha zwa matshilisano vho qivhadza lwa tshiofisi Fulo la u Guda na u Gudisa ha Ndeme (Quality Learning and Teaching Campaign-(QLTC)). QLTC i vhona uri nqisedzo ya u guda na u gudisa ha ndeme i a bvelela nga kha tshumisano vhukati ha Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo, Madzangano a vhabudisi, Bodo dza Vhulangi ha Zwikolo, Vhabebi, Vhabudisi, Mahosi, Mabindu, Zwigwada zwi re na dzangalelo nga ngomu na nnda ha pfunzo .

Tshigwada tshiñwe na tshiñwe tsho dikumedzela kha fulo nga u fhulufhedzisa zwi tshi pfiwa nga nnyi na nnyi u tikedza na u phetha phulufhedziso dzavho na nga kha zwivhumbeo zwa QLTC uri vhuđinekedzeli havho kha phulufhedziso vhu sedzuluswe na u tikedza. QLTC i lavhelela nyimele ine zwivhumbeo zwa QLTC zwine zwa katela zwothe zwa do thomiwa u monithara vhukati ha zwiñwe u tevhedzelwa ha zwine zwa kombetshedza , phulufhedziso na dziñwe mbekanyamushumo dza Muhasho.

Ngauralo Fulo la u Guda na u Gudisa ha Ndeme li ita khuwelelo kha vhatu vhothe na madzangano u hwala vhuđifhinduleli ha u khwinisa pfunzo ya ndeme.

Nyimele ya zwino kha zwikolo zwinzhi i katela zwi tevhelaho:

- Kushumele ku si kwavhuđi kha zwikolo zwinzhi;
- U fhidzesna u lenga ha vhabudisi, vhaofisi vha muhasho na vhabudisi;
- Muya wo tsaho na vhuđinekedzeli ha vhunzhi ha vhabudisi na vhaofisi vha muhasho;
- Thahelo ya bugu dza u guda na themamveledziso dici si dzavhuđi na tshumelo dici si dzavhuđi kha zwikolo zwinzhi;
- U sa dzhiela ntha vhabudisi vha re na vhukoni, zwikolo zwi bvelelaho na vhabaramikovhe vhanne vha shela mulenzhe kha pfunzo; na
- U lenga malugana na u tandulula phambano dza vhashumi na zwa ndatiso zwine zwa khakhisa u guda na u gudisa
- Nyimele i kondaho ya vhañwe vhabudisi vhanne vha na zwikhukhulisi zwa u guda kha zwikolo zwa ELSEN

Ndivho ya QLTC

Utuwedza u tevhedzelwa ha zwine zwa kombetshedza kha zwikolo zwothe zwa muvhuso zwa Afrika Tshipembe ho imelwa Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo, dziunioni (madzangano a vhashumi (SADTU, NAPSOA, SAOU, PEU naNATU), vhashumisani vhothe vha vha zwa matshilisano na vhañwe vhasheli vha mulenzhe kha pfunzo, nga u shela mulenzhe kha u khwinisa nqisedzo ya tshumelo, u fhelisa vhusai na mveledziso ya mutakalo wa vhana vha Afrika Tshipembe kha zwa matshisisano

BONO LA QLTC

Vhushumisani vhukati ha Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo, Madzangano a vhashumi na vhañwe vhasheli vha mulenzhe na vhabaramikovhe ndi modele une ndivho yawo ha vha u tuwedza na u tsireledza mvelele ya u guda na u gudisa nga u tuwedza Khoudi ya Pfunzo ya Ndeme kha vhasheli vha mulenzhe vhothe, u itela u swikelela u guda na u gudisa ha ndeme ha vhothe

Milayo ya mutheo ya QLTC

- Ndivho ya QLTC ndi u fhaṭa tshumisano na vhabaramikovhe vhothe, nga maandavhukati ha DBE na Vhagudisi, Madzangano a vhashumi na vhabebi na zwikolo;
- Muhasho wo ḋinekedzela u tikedza vhagudisi, na u vhona vhaofisi vhawo mulandu, na u vhona uri tshomedzo dzo teaho dzi a ḋetshedzwa nga tshifhinga, na uri zwikhala zwa mushumo zwi a ḋadziwa nga u ḫavhanya;
- Madzangano othe a vhagudisi o ḋinekedzela u vhona uri mirađo yao i vha kijasini nga tshifhinga, yo ḋilugisela na u gudisa;
- Vhashumisani vhothe vho ḋinekedzela u bveledza nyimele ine vhothe vhasheli vha mulenzhe vha do sumbedza vhuḍinekedzeli kha u vha phurofeshinala;
- Vhashumisani vhothe vho ḋinekedzela kha u ḫuwedza na u bveledza mvelele ya u guda, u gudisa na ndatiso zwikoloni zwothe;
- Vhashumisani vhothe vho ḋinekedzela u swikelela tshumelo dza ndeme kha vhuimo hothe;
- Vhathu vhothe vhane vha shela mulenzhe vho ḋinekedzela u ita mishumo yavho na vhuḍifhinduleli havho; na
- Vhathu vhothe vhane vha shela mulenzhe vho ḋinekedzela u ita uri zwikolo zwothe zwi vhe senthara dza vhukoni
- U vhumba vhusaka ha tshumisano ho khwaṭhaho u khwaṭhisedza u shumiswa zwavhuđi u fana kha NEDLAC

Ndivho nja (4) khulwane

- U langa na u konanya u thomiwa ha zwivhumbeo zwa QLTC kha vhuimo hothe ha sisteme ya pfunzo u itela u shumisa zwine zwa kombetshedza zwa pfunzokha zwikolo zwashu zwothe;
- U vhona uri zwine zwa kombetshedza zwi a swikelela u itela u khwaṭhisedza ndisedzo ya u guda na u gudisa ha ndeme kha shango ḥothe;
- U dzudzanya zwitshavha na u ḋivhadza nga ha mishumo na vhuḍifhinduleli ha vhadzulapo vhothe malugana na ndeme ya khwalithi ya pfunzo;
- U monithara na u tikedza tshumiso ya QLTC na ndisedzo ya u gudisa na u guda kha zwikolo zwothe zwa muvhuso

Mikhwa ya QLTC

- U **fhlufhedzea** ndi mutheo wa QLTC, uri vhatu vhothe vha do fariwa nga u lingana na uri vhasheli vha mulenzhe vhothe kha pfunzo vha do shuma u ya nga mitheo ya mulayo na mbekanyamaitele.
- **Vhuphurofeshinalandi** tshithu tsha ndeme kha mvelaphanda kha u swikelela ndivho yashu. Zwi amba u ḋinekedzela kha Khouda ya Pfunzo ya Ndeme na u ita mishumo nga ndila ya khwine nga hune zwi nga konadzea u swikelela ndivho dzashu;
- **Thonifondi** mutheo washu wa u shumisana na vhashumisani, vhagudi, diciSGB, zwitshavha, Mahosi na vhañwe. Zwi amba u ḫonifha na u fhindula nga u ḫavhanya malugana na pfanelo dza vhatu
- **Tshumisano** ndi mutheo wa u lwa na khaedu dza matshelo. Zwi amba u fhaṭa vhusaka ha tshumisano na u shumisana malugana na ndivho dzi fanaho

Zwiteňwa zwine zwa ḋivhadza ndivho dza kushumele na nzudzanyo ya kushumele zwa QLTC

- U khwaṭhiseda urizwine zwa kombetshedzazwi a swikelelwa u vhona uri nqisidzo ya u guda na u gudisa ya ndeme zwi a swikelelwa kha shango loṭhe;
- U khwaṭhiseda uri ṭhuthuwedzo ya milayo ya u thoma QLTC i pfukhela na kha vhaofisi vha Muhasho, Vhagudisi, Vhabebi, Zwivhumbeo zwa tshitshavha na kha mirađo yoṭhe ya tshitshavha;
- U dzudzanya vhaftaramikovhe vhoṭhe kha vhuimo hoṭhe nga ngomu na nn̄da ha pfunzo u thusa kha ndivho dza zwine zwa kombetshedza na milayo ya QLTC
- U khwaṭhiseda uri zwivhumbeo zwa QLTC zwa lushaka na zwa vundu zwi vha na vhudifhinduleli nga vhudalo ha u monithara na u tikedza u ḋivhadzwa lwa tshiofisina u bvela phanda ha mbekanyamushumo,
- U thusa kha u fhelisa u fhidzesha na u lenga u ḋa tshikoloni ha vhaofisi, vhabudisi na vhabudi.
- U thusa, hu tshi khou shumisanwa na ELRC, malugana na u ita uri hu vhe na mulalo kha vhashumi vhukati ha zwigwada kha ELRC
- U ṭuṭuwedza vhaftaramikovhe vhoṭhe u ṭhonifha na u dzhieila n̄tha vhukoni na kushumele kwavhuđi kha, kana u shela mulenzhe, kha pfunzo, tsumbo, vhabudisi, ṭhoho dza tshikolo, zwikolo, mabindu, vhatu, dziNGO na zwińwe
- U tsivhudza zwitshavha, dzikhamphani, madzangano na mirađo ya tshitshavha u adoputa zwikolo zwi sa shumi zwavhuđi na zwi no shuma zwavhuđi kana zwi bvelelaho
- U khwaṭhiseda u thomiwa na u nea maandža zwivhumbeo zwi katedlaho zwoṭhe zwa QLTC kha vhuimo hoṭhe, ndi uri
- Mavundu, Zwiṭiriki na Zwikolo

Ndila ya kushumele kwa Zwibveledzwa zwa Ndeme

Zwibveledzwa zwa ndeme zwi tevhelaho ndi zwa ndeme kha u shuma zwavhuđi ha zwine zwa kombetshedzana u vala tshikhala vhukati ha nyimele ya zwino na nyimele ine ya ɻodiwa ya tshifhinga tshi daho na u ɻuđuwedza ndisedzo ya u gudisa na u guda ha ndeme zwikoloni nga kha:

- Uthoma na u ɻea maanda zwivhumbeo zwa QLTC
- U adoputa zwikolo zwine zwa si shume zwavhuđi na zwine zwa shumesa
- U dzhiela n̄tha vhukoni na kushumele kwa n̄thesa
- Ufhelisa u fhidzesna u lenga ha vhaofisi vha muhasho, vhagudisi na vhagudi
- U ita uri hu vhe na mutakalo kha vhashumi na u ɻavhanyisa maitele a ndađiso
- U tholiwa ha vhagudisi nga tshifhinga na u ɻetshedza zwikolo vhagudisi
- Ukhwinisa zwiliwa zwa tshikoloni
- Netshedzo ya matheriala wo teaho wa u tikedza mugudi na mugudisi
- Khwiniso ya tshikimu tsha vhuendedzi ha tshikolo
- Khwiniso ya themamveledziso dza mutheo dza tshikolo
- Khwiniso ya kushumele nga u angaredza kwa mihasho, zwiđiriki, sekhethe na zwikolo
- Ndangulo ya masheleni i fushaho
- Ndangulo ya risiki (khombo) na u tsireledzea na tsireledzo
- U fhelisa vhuadja na vhufhura
- U khwiniswa ha vhukoni ha ndangulo ya kharikhulamu
- Khwiniso ya phindulo dza shishi dzine dza khakhisa tshikolo u fana na zwiwo zwa tsiko, khombo, mililo ya daka, nz.

Mufarisa Minist̄a, Vho Enver Surty, vha khou gudisa kiłasi kha Tshikolo tsha Phuraimari tshaSegonyane ngei Kapa Devhula (Northen Cape), nga Thangule 2011

Zwisumbi zwa ndila ya kushumele zwa u ela ubvelela ha Mbekanyamushumo

- U guda na u gudisa ho khwiniseaho zwikoloni
- Mbekanyamaitele ya u ya tshikoloni na thoma u shuma hayo
- U fhungudzea ha u fhidza na u lenga
- Vhagudisi vhane vha fhedza tshifhinga tshinzhi kiłasini vha tshi khou gudisa na u fhedza awara dza 7 tshikoloni
- Netshedzo na ndisedzo ya bugu dza u guda dzo linganaho
- U wana ndinganyiso vhukati ha kuhumbule kwa vhagudisi na u dzhiela n̄tha vhukoni
- Vhukoni ho khwiniswaho kha zwikolo zwo adoputiwaho zwi sa shumi zwavhuđi
- Vhushumisani ho khwađahaho na vhabaramikovhe
- U bveledza mvelele ya u guda, u gudisa na ndaťiso kha zwikolo zwothe
- Tswikelelo ya tshumelo ya ndeme kha vhuimo hothe
- Vhasheli vha mulenzhe vhothe vha do ita mishumo yavho na vhudifhinduleli havho
- U ita zwikolo zwothe senthara dza vhukoni

RI SWIKELELA HANI NDIVHO DZASHU

(1) U THOMIWA HA ZWIVHUMBEO ZWA QLTC

Tshivhumbeo tsha QLTC

* hune zwa vha zwo tea

ZWIVHUMBEO ZWA QLTC

Vhudifhinduleli

Vhudifhinduleli ha zwa politiki ha QLTC vhu do vha ha Ministra kana dziMEC (Vhalangavundu). Vhudifhinduleli ha u shumisa na ndangulo ya QLTC hu do vha ha Mulangi Dzhenerala (Director-General/DG) na Thoho dza vundu dza Muhasho (provincial Heads of Department/HoD).

Vhudifhinduleli ha u shumisa na ndangulo nga DG/dziHOD a vhu kateli zwi tevhelaho fhedzi:

- a. U thomiwa ha zwivhumbeo zwa QLTC zwa vhafaramikovhe zwine zwa katela zwehe kha vhuimo hothe ha muhasho, ndi uri ha vundu, tshitiriki na tshikolo.
- b. U konanya na u monithara u shuma ha fulo kha vhuimo hothe.
- c. U monithara u tevhedzelwa ha phulufhedziso dza QLTC nga vhafaramikovhe.

Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka (National QLTC Steering Committee/NQLTCSC)

Mitangano ya Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka i tea u tshimbidzwa nga Ministra/Mufarisa Ministra kana Mulangi-Dzhenerala fhedzi nahone i tea u tangana luthihi nga kotara.

NSC yo vhumbiwa nga vhaofisi vhahulwane kha Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo, Vhahulwane vha Madzangano othe a Vhagudisi, Thoho dza Mihasho ya Pfunzo ya Vundu, vhaimeleli vha Federesheni ya Bodo ya Vhulangi, Khongiresi ya Mahosi a Afrika Tshipembe (Congress of Traditional Leaders of South Africa, (CONTRALES), Khoro ya Vhagudisi ya Afrika Tshipembe (South African Council for Educators/SACE), Khoro ya Vhushaka ha Vhashumi ya Pfunzo (Education Labour Relations Council/ELRC) na Khongiresi ya Matshudenya Afrika Tshipembe (Congress of South African Students/COSAS).

Thimu ya Vhukonanyi ya QLTC ya Lushaka (National QLTC Co-ordinating Team/QCT)

Thimu ya Vhukonanyi ya Ndeme (Quality Co-ordinating Team/QCT) ya QLTC yo vhumbiwa nga mulangi wa thandela na vhaimeleli vha Dzangano ja Vhagudisi vhe vha iswa kha Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo u vhoneuri mbekanyamushumo dza QLTC dici a shuma na u divhadzwa lwa tshiofisi kha shango lothe.

- QCT i nwala mivhigo ya Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Lushaka
- QCT i fhindula nga u tavhanya mbilaelo u bva kha tshitshavha nga u angaredza nga ha zwithu zwine zwa khakhisa ndisedzo ya u guda na u gudisa ha ndeme;
- Mbekanyamushumo na dziwekishopho dici a dzudzanywa nga QLTC u tikedza fulo.
- Tshigwada tsha Vhukonanyi tsha Ndeme (Quality Coordinating Team/QCT) tshi a todea u monithara u tevhedzelwa nga zwigwada malugana na zwine zwa kombetshedza

Komiti dza u Tshimbidza dza QLTC dza Vundu (Provincial QLTC Steering Committees/PQLTCSC)

Vhud^lhinduleli ha QLTC kha vundu vhu kha Ofisi ya MEC.

Vhud^lhinduleli ha u shumisa na ndangulo ya QLTC hu \ddot{d} o vha ha $\ddot{\text{t}}$ hoho dza Muhasho (dziHOD) kha vundu $\ddot{\text{j}}$ inwe na $\ddot{\text{j}}$ inwe. Vhud^lhinduleli ha u shumisa na ndangulo nga dziHOD a zwo ngo tea u katela izwi fhedzi:

- a. U thomiwa ha zwivhumbeo zwa vhabaramikovhe zwine zwa katela zwo $\ddot{\text{t}}$ e kha vhuimo ho $\ddot{\text{t}}$ he ha muhasho wa vundu, nga maanda zwikoloni.
- b. U monithara u tevhedzelwa ha phulufhedziso dza QLTC nga vhabaramikovhe.
- c. U konanya na u monithara u shuma ha fulo kha vhuimo ho $\ddot{\text{t}}$ he kha vundu.

Vundu $\ddot{\text{j}}$ inwe na $\ddot{\text{j}}$ inwe $\ddot{\text{j}}$ i \ddot{d} o thoma zwivhumbeo zwa Vundu zwa Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Vundu. Zwivhumbeo zwa vundu zwi tea u dzhiela nt^ha ndeme ya ndinganyiso, vhuimeleli na u fhambana ha mavundu. Mulayo wa vhuimeleli ho $\ddot{\text{t}}$ andavhuwaho hu tea u vha ho teaho nahone vhu tea u vha ho linganelaho hu tshi vhambedzwa na komiti yo linganelaho nahone ya vhuhulwane ho linganelaho.

Mi $\ddot{\text{t}}$ angano ya Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Vundu i tea u tshimbidza nga MEC kana HOD fhedzi. Musi QLTC i tshi khou lingedza nga ndila dzo $\ddot{\text{t}}$ he u ita uri pfunzo i vhe vhud^lhinduleli ha tshitshavha, vhuimo ho $\ddot{\text{t}}$ he ha zwivhumbeo zwa QLTC vhu tea u katela zwinzhi nga hune zwi nga kona. Zwi tshi bva kha tshanduko dza vundu, tshitiriki na tshikolo tshi kwameaho, zwivhumbeo zwa QLTC a zwo ngo tea u katela fhedzi zwi tevhelaho:

- Vhaimeleli vha SGB
- Vhaimeleli vha Madzangano a vhashumi
- Vhaimeleli vha zwivhumbeo zwa Vhagudi na dziRCL
- Zwivhumbeo zwa vhurereli
- Vharangaphanda vha sialala
- Madzangano a tshitshavha
- Vhoramabindu kana madzangano

Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Vundu yo vhumbiwa nga zwi tehelaho:

- Thoho ya Muhasho i do dzudzanya na u tshimbidza miłangano,
- Mukonanyi wa Vundu wa QLTC,
- Vhaimeleli vha Tshiřiriki,
- Vharangaphanda vha Madzangano a Vhashumi a Vundu vha dzangano liñwe na liñwe tenda vha vha na vhurado kha vundu,
- muimeleli nga Federesheni ya Bodo ya Vhulangi,
- muimeleli wa vhabebi kana vharangaphanda vhapo kana vharangaphanda vha sialala kana zwivhumbeo zwa tshitshavha kha vundu, na zwivhumbeo zwa vhagudi/matshudeni

Mishumo na Vhuđifhinduleli.

PQLTCSCi na vhuđifhinduleli vhu tehelaho:

- u konanya mbekanyamushumo ya QLTC kha vundu;
- u vhabebi kana vharangaphanda vhapo kana vharangaphanda vha sialala kana zwivhumbeo zwa tshitshavha kha vundu, na zwivhumbeo zwa vhagudi/matshudeni
- u monithara u shuma ha fulo ja QLT kha vhuimo hothe kha vundu;
- u ንwala mivhigo nga kotara malugana na u tevhedzelwa nga tshikolo na zwiřiriki malugana na u shuma ha fulo;
- u davhidzana na Muhasho wa Pfunzo wa Vundu, Zwiřiriki na Zwikolo;
- u ንwala mivhigo na u ita themendelo kha dzipDE na NQLTCSC malugana na mawanwa a muvhigo.

PQLTC i tea u ዲangana luthihi nga kotara.

Foramu ya QLTC ya Tshiřiriki (District QLTC Forum/DQLTCF)

Zwivhumbeo zwa tshiřiriki zwi tea u dzhieila ntha ndeme ya vhumeleli vhu linganaho na u fhambana ha mavundu. Mulayo wa vhuimeleli ho ዲandavhuwaho hu tea u vha ho teaho fhedzi hu tea u vha ho linganelaho musi hu tshi vhambedzwa na komiti yo linganelaho ya vhuhulwane ho linganelaho. DQLTCFSC i tea u ዲangana luthihi nga kotara.

Foramu ya QLTC ya Tshiřiriki i do vhumbiwa nga zwi tehelaho:

- Mulangi wa Tshiřiriki ane a do dzudzanya na u tshimbidza DQLTCF tshifhinga tshothe;
- Mukonanyi wa Tshiřiriki tsha QLTC;
- muimeleli nga tshikolo kana wa zwikolo;
- vharangaphanda vha madzangano a vhashumi a dzangano liñwe na liñwe tenda vha vha na vhurado kha Tshiřiriki;
- muimeleli nga Federesheni ya Bodo ya Vhulangi;
- muimeleli wa vhabebi kana vharangaphanda vhapo kana Mahosi kana zwivhumbeo zwa tshitshavha kha Tshiřiriki; na
- Vhaimeleli vha zwivhumbeo zwa Vhagudi na/kana diziRCL

Mishumo na Vhuđifhinduleli ha DQLTCF

Foramu ya Tshiřiriki i na vhuđifhinduleli vhu tehelaho:

- u ዲangana musi vha tshi thoma luthihi nga ንwaha na luthihi nga kotara musi maitele o shumiswa zwavhuđi;
- u konanya na u monithara u shuma ha fulo kha vhuimo hothe kha tshiřiriki: Tshiřiriki, Sekhethe na Zwikolo;
- u khwađhisidza u tevhedzela zwine zwa kombetshedza nga vhasheli vha mulenzhe
- u khwađhisidza u thomiwa ha zwivhumbeo zwa QLTC kha dzisekhetha na zwikolo;
- u vhiga, nga kotara, nga ha u shuma zwavhuđi ha fulo kha sekhetha na kha vhuimo kha Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Vundu;
- u khwađhisidza uri mivhigo i a ዲanganedzwa u bva kha tshikolo tshiřwe na tshiřwe na musi zwo tiwa nga PQLTCSC;
- u davhidzana na PDE, Zwiřiriki na Zwikolo malugana na zwithu zwo ዲahiswaho sekhetha na kha mivhigo ya tshikolo; na
- u ንwala mivhigo na u ita themendelo kha dzipDEna komiti ya SGB ya SQLTC malugana na mawanwa a mivhigo.

Komiti yaSQLTC SGB (School QLTC SGB Committee/SQLTCSGBC)

Itshi tshivhumbeo tshi tea u vhonwa sa tshivhumbeo tsha ndemesa tsha QLTC vhunga tshi tshi katela vhagudisi, vhabebi, vhaofisi vha muhasho, vhagudi na tshitshavha. Ndi ndila ya ndemesa ya u swikelela ndivho ya ndeme ya pfunzo ya vhothe nga u dzudzanya mirado yothe ya tshitshavha kha zwa pfunzo.

Tshivhumbeo tsha SQLCSGBC

SQLCSGBC i do vha Komiti ya Khoro ya Vhulangi ha Tshikolo nahone yo vhumbiwa nga zwi tevelaho:

- murado wa SGB une wa do tshimbidza komiti thukhu;
- Thoho ya tshikolo;
- vhuimeleli ho teaho ha vhagudisi (ndi uri muthihi u bva kha dzangano linwe na linwe lo imelewaho kha tshitafu);
- mubebi kana tshitshavha kana madzangano a vhurereli arali zwo tea;
- vhuimeleli ha RCL kha zwikolo zwa sekondari; na
- vhuimeleli ha tshitiriki kana sekheth (hune zwa konadzea).

Mishumo na Vhudifhinduleli

Mishumo na vhudifhinduleli ha komiti ya SQLTC SGB zwi nga ndila i tevelaho:

Sa komiti ya SQLTC SGB, ndi zwa ndeme uri komiti ya SGB i vhige mawanwa, maga o dzinginywaho, thuso ya tshitshavha tshifhinga tshothe kha SGB u itela u thivhela u dovhoholwa ha mishumo. Hu na zwiterwa zwihulwane kha mishumo na vhudifhinduleli ha komiti ya SQLTC SGB.

Zwenezwo ndi:

- U monithara u tevhedzela zwine zwa kombetshedza tshikoloni
- U vhiga nga ha khaedu na maga o dzudzanywaho ane a do dzhiwa tshikoloni na kha tshitshavha kha SGB na tshivhumbeo tsha QLTC tsha Tshitiriki; na
- U dzudzanya tshikolo na tshitshavha nga u angaredza kha u tikedza fulo ja QLT u swikelela pfunzo ya ndeme ya vhothe.

Nga u angaredza izwi zwi amba uri komiti ya QLTC SGB i tea u

- khwathisedza uri vhasheli vha mulenzhe vhothe vha bveledza phulufhedziso dzavho tshikoloni na u ri tshikolo tshi fusha thodea dza fulo ja QLTC; na;
- u khwathisedza uri vhasheli vha mulenzhe vhothe tshikoloni-hu tshi katelwa thoho ya tshikolo na u gudisa na vhashumi vha ndaulo, vhagudi, vhabebi, na mirado ya tshitshavha- vha pvesesa ndeme na tshikoupu tsha fulo ja QLTC na u dzhenelela nga vhudalo kha tshivhumbeo tsha komiti ya SGB;
- u monithara na u vhiga nga ha khaedu na u bvelela ha fulo ja QLTC na vhukoni ha u dzudzanya vhasheli vha mulenzhe vhothe tshikoloni na u fusha thodea dza fulo ja QLTC na zwine zwa kombetshedza;
- u khwathisedza uri hu na thuso yo linganaho ya fulo nga u davhidzana na vhabebi na tshitshavha; na
- u netshedza mivhigo nga ndila ine zwa todiswa zwone nga DQLTCFmalugana na u shuma zwavhuji ha fulo tshikoloni
- (Kha vha sedze kha Muengedzo wa A, Masiatari a 58 - 59, malugana na tsumbo dza adzhenda na themphuleithi dza u monithara;

RI SWIKELELA HANI NDIVHO DZASHU

(2) U PFESESA ZWINE ZWA KOMBETSCHEDZA

U PFESESA ZWINE ZWA KOMBETSHEDZA

Ndivho khulwane ya QLTC ndi u langula na u konanya u thomiwa ha zwivhumbeo zwa QLTC kha vhuimo hothe ha sisteme ya pfunzo u itela u shumisa zwine zwa kombetshedza zwine zwa tshimbilelana na pfunzo kha zwikolo zwashu zwothe

Zwishumiswa zwa u monithara komiti ya QLTC SGB ya tshikolo

QLTC itoda uri vhagudisi vhothe na vhaofisi vha tevhedzele zwithu zwine zwa kombetshedzau itela u lingedza u netshedza pfunzo ya ndeme ya vhothe nahone zwithu zwine zwa tea u monithariwa zwi tea u vha zwi tshi tshimbilelana na fulo.

Mushumo wa komiti ya tshikolo ya QLTC ndi:

- U monithara na u vhiga nga ha kushumele kwa tshikolo na u bvisela khagala khaedu na vhukoni
- U tangana tshifhinga tshothe u haseledza nga ha kushumele kwa tshikolo
- U dzudzanya tshitshavha u tikedza tshikolo

Komiti ya tshikolo ya QLTC i tea u divhudzisa mbudziso dici tevhelaho dza ndeme:

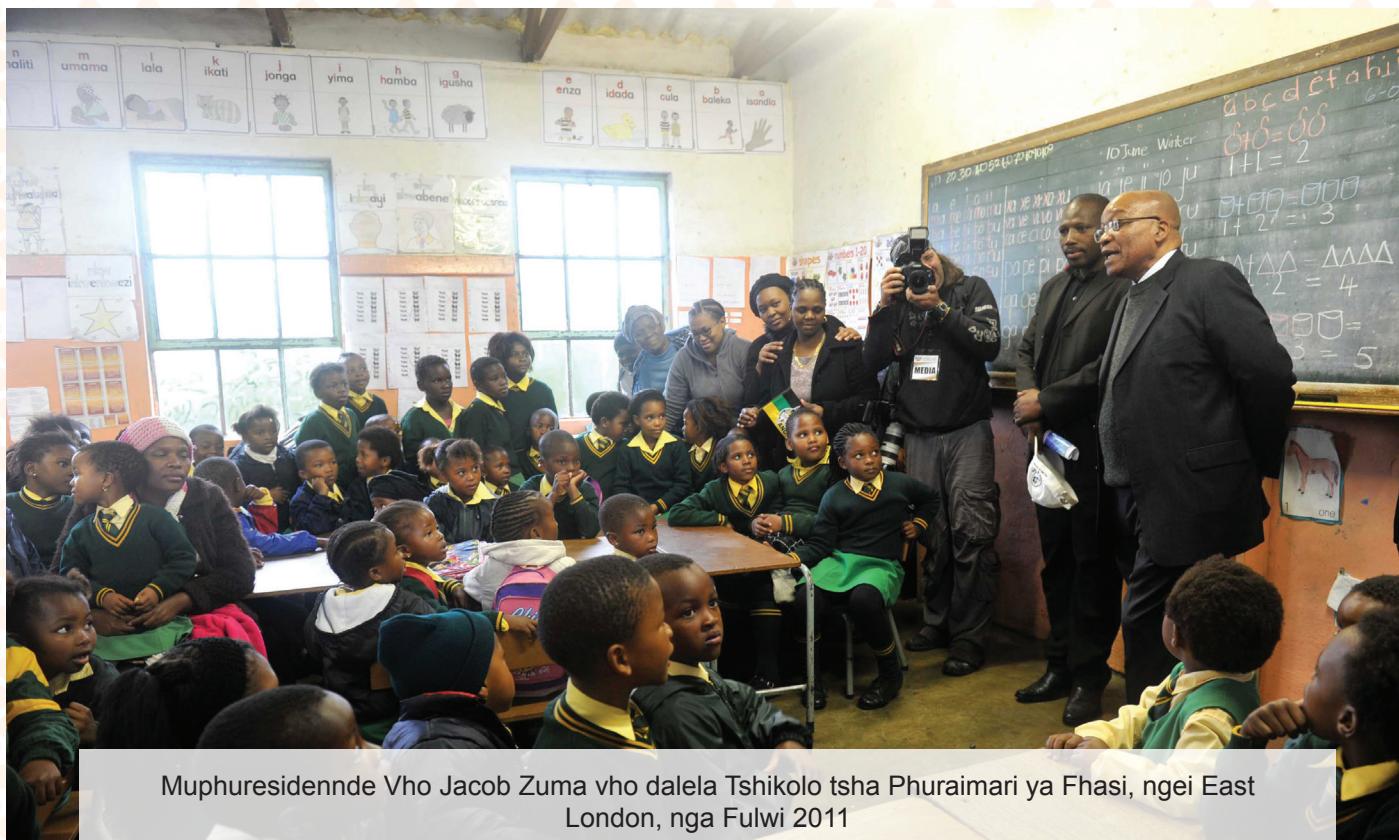
- Zwine zwa kombetshedza zwi amba mini tshikoloni tshashu? Tshikolo tshashu tshi khou shuma?
- Ri nga ita mini u khwathisedza uri ri kunda khaedu diciwe na diciwe u swikelela zwine zwa kombetshedza?
- Ri nga dzenisa hani tshitshavha kha u tikedza mishumo yashu ya u swikelela u guda na u gudisa ha ndeme

Ndi zwa ndeme u talutshedza mvelelo dza zwine zwa kombetshedza:

Ri dovhola zwithu zwine zwa kombetshedza. Vhagudi vha tea u vha vha kilasini nga tshifhinga vha tshi khou gudisa, vha sa litshi u ita mishumo yavho na u sa tambudza vhagudi! Vhagudi vha tea u vha kilasini nga tshifhinga vha tshi khou guda, vha tshi khou thonifha vhagudisi vhavho na u thonifhana, na u ita tshurhwahaya dzavho...

Muphuresidennde Vho Zuma, Tshipitshi tsha lushaka, 03 Fulwi 2009

Muphuresidennde vho ombedzela T Tharu dzine dza vha dzo tea uri hu vhe na u guda. Idzo ndi "teachersontime (vhagudisi nga tshifhinga), teaching with relevant textbooks (u gudisa nga bugu dza u guda dzo teaho), given appropriate training (vho netshedzwa vhugudisi ho teaho) na u tevhedzela zwine zwa kombetshedza"

Muphuresidennde Vho Jacob Zuma vho dalela Tshikolo tsha Phuraimari ya Fhasi, ngei East London, nga Fulwi 2011

Thebulu i tevhelaho i sumbedza zwine zwa kombetshedzana u ḡetshedza zwiitisi zwi konadzeaho zwa uri ndi ngani zwine zwa kombetshedzazwi songo itiwa:

Zwine zwa kombetshedza	Zwisumbi	Zwiitisi zwi konadzeaho
<i>Vhagudisi vha kiłasini na vhaofisi kha zwiłtshi zwavho zwa mushumo kana fhethu ha mushumo</i>	U fhidzesha	U ya wekishophoni dla vhugudisi kana miłanganoni nga tshifhinga tsha tshikolo U shaya dzangalelo/u vha na mutsiko U lwalala kana u sa dipfa zwavhuđi U sa dzhieła n̄tha vhagudisi vha re na vhukoni na vhaofisi
<i>Vhagudisi vha tshi khou gudisa na vhaofisi vha tshi khou shuma u ya nga thalutshedzo dzavho dla mushumo</i>	Vha kiłasini fhedzi a vho ngo ḡilugisela u gudisa Vha ofisini fhedzi a vha khou ḡetshedza tshomedzo dzo teaho na u tikedza zwiłtiriки na zwikolo	U shaya dzangalelo U sa vha hone ha nzudzanyo ya kharikhulamu kha Vundu, Tshitiriki na tshikolo U sa vha hone ha mveledziso ya vhagudisi na vhaofisi Vhagudisi vhane vha gudisa therero vha songo dzi gudelaho/Vhaofisi vho tholiwaho sa vhomakone kha therero dze vha si dzi gudele. U sa vha hone ha vhagudisi vho linganaho/vhomakone vha kharikhulamu (specialists) Kilasi dzo ḡalesaho
<i>Hu si na u sa shuma</i>	Vhagudisi a vho ngo ḡilugisela , a vha maki mushumo wa vhagudi tshifhinga tshołthe, a vha fhi vhabebi na vhagudi muvhigo tshifhinga tshołthe A vha ḡifari nga ndila ya phurofeshinala	U shaya dzangalelo U sa vha hone ha nzudzanyo ya kharikhulamu tshikoloni, kha Tshitiriki na Vundu U sa vha hone ha mveledziso ya vhagudisi/vhaofisi
<i>Hu si na u tambudza vhagudi</i>	U tambudza lwa muvhili kana lwa vhudzekani	
<i>U ḡea vhabebi na vhagudi muvhigo tshifhinga tshołthe</i>	U fhidza U litsha tshikolo U shavha tshikoloni U rumiwa u ita mishumo ya vhagudisi	U shaya dzangalelo U sa vha na vhudifhinduleli ha u guda U sa vha hone ha ngeletshedzo nga ha mabudo a mishumo U sa vha hone ha vhathu vhane ha nga sedzwa khavho vho bvelelaho U sa vha hone ha thikhedzo ya hayani U tambudzwa lwa muvhili kana lwa vhudzekani Mupondwa wa u tambudzwa
<i>Vhana vha tea u swika nga tshifhinga</i>	U fhidza U litsha tshikolo U shavha tshikoloni U rumiwa u ita mishumo ya vhagudisi	U shaya dzangalelo U sa vha hone ha vhudifhinduleli ha u guda U sa vha hone ha ngeletshedzo nga ha mabudo a mushumo tshikoloni, kha tshitiriki na Vundu U sa vha hone ha vhathu vhane vha nga sedza khavho vho bvelelaho U sa vha hone ha thikhedzo hayani na u sa vha hone ha mbekanyamushumo u bva tshikoni, kha tshitiriki na Vundu u thusa vhagudi kana vhabebi U tambudzwa lwa muvhili, muyani kana lwa vhudzekani Mupondwa wa u tambudzwa Tshumiso mmbi ya zwidzidzivhadzi Vhugevhenga

Zwine zwa kombetshedza	Zwisumbi	Zwiitisi zwi konadzeaho
<i>Vhana vha tea u swika nga tshifhinga</i>	U lenga u da tshikoloni	U shaya dzangalelo U sa vha hone ha vhuđifhinduleli ha u guda na u tikedza vhagudi vhane vha ḥoda thuso U sa vha hone ha thikhedzo hayani, tsumbo, zwisiwana kana miṭa ine ya ṭhogomelwa nga vhana U sa vha hone ha vhuendedzzi ha tshikolo
<i>Vhana vha tea u vha vha tshi khou guda</i>	Kushumele ku si kwavhuđi kwa mugudi	Vhudavhidzani vhu si havhuđi vhukati ha tshikolo na vhagudi malugana na ndavhelelo Milayo ya vhuđifari a i tevhedzelwi A hu na bugu dza mushumo kana bugu dza u guda A hu na desike kana zwidulo Zwifhađo a zwi ṭhogomelwi zwavhuđi U pfa nđala U neta– A hu na vhuendedzzi ha tshikolo U lwalala kana u sa dipfa zwavhuđi U sa vha hone ha vhuđifhinduleli ha u guda kha vhagudi na miṭa yavho
<i>Vhana, vhagudisi na vhaofisi vha tea u ṭhonifha</i>	U tambudza Vhuđifari ha u khakhisa kiļasini U sa ṭhogomela na u sa tikedza vhagudi, u sa ita zwithu nga u ṭavhanya na u sa fara vhathu zwavhuđi	U sa vha hone ha ṭhonifho na miňwe mikhwa tshikoloni, kha Tshitiriki na Vundu U sa tevhedzela Khouda ya Vhuđifari na Khouda ya Mikhwa ya vhashumi vha muvhuso
<i>Vhana, vhagudisi na vhaofisi vha tea u ita mushumo wavho</i>	Vhana, vhagudisi na vhaofisi a vha tevhedzeli ndaela dza u ita mushumo wavho Nđisedzo i si yavhuđi ya tshumelo U lenga u fhindula tshikolo na tshitiriki	U vha na zwiitisi A hu na muṭa wa u tikedza hayani/a hu na thikhedzo na ngeletshedzo u bva kha vhulanguli Hu na vhuđifhinduleli vhunzhi ha muṭa U sa vha hone ha tshumelo hayani, tshikoloni na kha tshitiriki
<i>T tharu</i>		
<i>U gudisa nga bugu dza u guda</i>	A hu na bugu dza u guda kana bugu dza mushumo dza vhagudi na vhagudisi kiļasini kana hayani	A hu na bugu dza mushumo kana dza u guda kana dzo lenga u điswa U ṭahela kana u sa lingana ha bugu dza mushumo kana dza u guda– a si vhagudi vhođe vhane vha vha na bugu ya u guda kana ya mushumo. Bugu dza mushumo na dza u guda dici hone tshikoloni fhedzi a dzo ngo fhiwa vhagudi Vhana vha xedza bugu kana vha dici tshinyadza A hu na sisteme ya u humisela dzibugu murahu kana u dzhiulula
<i>Thikhedzo ya mugudisi na vhaofisi tshifhinga tshođe</i>	Thikhedzo i songo linganaho ya vhagudisi na vhaofisi	A hu na tshomedzo dzo linganaho tshikoloni, kha tshitiriki na Mavundu

RI SWIKELELA HANI NDIVHO DZASHU

**(3) U MONITHARA NA U VHIGA KHA VHUIMO HOTHE
HA QLTC**

U MONITHARA NA U VHIGA KHA VHUIMO HOTHE HA ZWIVHUMBEO ZWA QLTC

U monithara na u vhiga kha vhuimo hothe ha zwivhumbeo zwa QLTC ndi zwithu zwa ndeme zwa fulo u khwinisa u guda na u gudisa ha ndeme kha zwikolo zwashu

Mirado ya zwivhumbeo zwa QLTC zwiñwe na zwiñwe, hu nga vha Tshikolo, Sekhethe, Tshitiriki, komiti dza Vundu na dza Lushaka, i na vhushaka na miñwe na komiti dzine dza tshimbilela nayo. Thaidzo na vhukoni zwo ḥanganiwaho nazwo tshikoloni, sa tsumbo, zwi tea u katelwa kha muvhigo une wa ḥodiwa nga komiti zwa rumelwa kha vhuimo vhu tevhelaho

Mvelelo dza u monithara tshumiso ya “zwine zwa kombetshedza”tshikoloni dzi tea u vhigiwa kha SGB

na Sekhethe kana Tshitiriki nga murahu ha muñangano muñwe na muñwe wa komiti

Mivhigo yothe ya u monithara, khathihi na thaidzo dzo waniwaho, zwi tea u vhigiwa kha zwivhumbeo zwa QLTC zwa lushaka, nga maanda arali zwi songo shumanwa nazwo nga ndila yo teaho nga vhuñwe vhuimo ha vundu, tshitiriki na tshikolo kha zwivhumbeo zwa QLTC

Iñwe ndila ya vhuvhili ine ya tea u shumiswa nga vhabaramikovhe ndi u khwañisedza uri mvelelo dza u monithara dzi vhigwa kha vhuimeleli ha vhabaramikovhe havho kha vhuimo ha Sekhethe, ha Tshitiriki, ha Vundu na ha Lushaka u khwañisedza uri izwi zwi a tandululwa nahone u ita ngauralo vha vha tshi khou tikedza maitele a tshikolo

Nyambedzano na thendelano malugana na muvhigo wa ndeme wo ḥwaliwaho nga komiti ya tshikolo ya QLTC, une wa rekhoa vhukoni na thaidzo, i tea u rumelwa kha SGB na komiti ya QLTC ya Sekhethe/Tshitiriki

Vhuimo ha QLTC ha u vhiga

* hune zwa vha zwo ea

U Monithara na u Vhiga ha QLTC U khwinisa mvelelo dza Ndingo dza Lushaka dza Nwaha na mvelelo dza Gireidi 12 dza NCS

U Monithara na u Vhiga ha QLTC

**U khwinisa mvelelo dza Ndingo dza Lushaka dza
Nwaha na mvelelo dza Gireidi 12 dza NCS**

Vhulangi

Ndeme ya u monithara maga o dzhiwaho kiłasini, tshikoloni, nga maanda kha vhuimo ha sekhethe na tshitiriki khathihi na vhuimo ha vundu, malugana na "nzudzanyo dza khwiniso" u bva kha ndingo ndi zwa ndeme vhukuma.

Komiti ya SGB ya tshikolo ya QLTC

Vhudifhinduleli

- Komiti ya QLTC SGB i ḋivhadzwa mvelelo dza AA
- QLTC i ḋivhadzwa nzudzanyo ya khwiniso
- Hu swikelelwa thendelano ya uri vhabebi na tshitshavha vha nga vhudziwa hani mvelelo na nzudzanyo ya khwiniso.
- Hu swikelelwa thendelano ya uri hu nga monithariwa hani nzudzanyo na uri mvelaphanda kana u sa vha hone ha mvelaphanda zwi nga vhudziwa hani tshitshavha.
- QLTC ya tshikolo i do shumisa themphuleithi ya u monithara yo disainiwaho nga SC ya Vundu ya QLTC u vhiga kha Sekhethe/Tshitiriki

QLTC ya Sekhethe/Tshitiriki - Vhudifhinduleli

- Mvelelo dza AA dzo teaho dici ḋivhadzwa komiti dza QLTC dza Sekhethe/Tshitiriki.
- Komiti dici ḋivhadzwa Nzudzanyo ya Khwiniso ya Sekhethe/Tshitiriki (Circuit/District (C/D)
- Ho swikelelwa thendelano malugana na uri hu do monithariwa hani nzudzanyo kha C/D
- Komiti i do sedzulusa mivhigo yo ḥanganedzwaho nga tshikolo na u themendela ndila dza u tandulula thaidzo dzo waniwaho.
- QLTC ya C/D i do shumisa themphuleithi ya u monithara, yo disainiwaho nga SC ya Vundu ya QLTC u vhiga kha SC.

Dzisekhethet/Zwitiriki

Nzudzanyo ya Sekhethe na Tshitiriki i nga dzhieila n̄tha:

- Vhuimo ha vhulanguli na thikhedzo ya PD yo netshedzwaho tshikolo.
- Vhukoni ha u langa ha ḥoho ya tshikolo.
- Vhukoni ho ḥanganelanwaho ha vhulanguli ha SMT.
- Zwikhala zwa mushumo tshikoloni, zwine zwa katela SMT.
- Ndalukanyo na tshenzhemo dza vhagudi, kha therodze vha si shume zwavhuđi.

- U vha hone ha LTSM tshikoloni kha therodzo topolwaho (tsumbo, Metse).
- Vhagudisi vha fhedza tshifhinga tsho teaho kha therodzo?

Thikhedzo ya Thero ya Zwikolo

Muđivhi/makone wa therodzo u tea u:

- U dzhia vhudifhinduleli ha u tandulula thaidzo dzine dza tshimbilelana na therodzo, zwine zwi nga katela:
- U shumana na ḥahelelo ya ndivho na vhukoni kha therodzo/masia.
- U thusa nga tshikolo, kiłasi, nzudzanyo ya tshikolo, mbekanyamushumo dza u gudisa na ndugiselo.
- Mveledziso ya mbekanyamushumo dza ndingo.
- Mveledziso ya mishumo ya ndingo ya tshilinganyo kana tshitandadi tsho teaho
- U gudisa vhagudisi kha u ita tsenguluso ya tshitehwa tshikoloni.
- Mveledziso ya mbekanyamaitele ya ndulamiso yo livhiswaho kha mañwe masia ane ha sa khou shumiwa zwavhuđi.

Vhudifhinduleli ha SC ha Komiti ya u Tshimbidza ya QLTC ya Vundu

- HoD(Thoho ya Muhasho) i do ḋivhadza SC ya QLTC zwitirathedzhi zwine zwa vha hone kha vundu zwine zwa do shumiswa u fhindula mvelelo dza ndingo hu tshi katelwa zwitirathedzhi zwa u khwinisa, na uri ndi maitele afhio ane a vha hone na uri zwifhinga zwa u monithara ndi zwifhio.
- SC i do sedzulusa mivhigo yo ḥanganedzwaho nga CD na u themendela ndila dza u tandulula thaidzo dzo waniwaho.
- SC i do shumisa themphuleithi u vhiga kha SC ya Lushaka.

Mubebi nege Limpopo hu tshi khou
divhadzwa lwa tshiofisi (lontshiwa) QLTC ya
Vundu, nga Shundunthule 2010

TSHISHUMISWA TSHA U MONITHARA U LUGELA U DZHENNA TSHIKOLO

Dzina ja Vundu: _____

Diresi ya Ofisi: _____

Dzina ja ḥo ho ya Muhasho: _____

Nomboro ya/dza vhudavhidzani: _____

Fekisi: _____

Diresi ya e-meili: _____

Mu/vhakonanyi wa/vha QLTC: _____

1. TSHOMEDZO DZA KHARIKHULAMU:-

	Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuṭanzi	Maambwa/Khaedu
1.	U khwathisedzwa ndisedzo ya LTSM kha zwikolo zwothe phanda ha musi ḥwaha wo fhelaho u tshi fhela.		
2.	U kungedzela zwikhala zwothe zwa mushumo na u khwathisedza uri u thola ho khunyeledzwa		
3.	U kona u vhona kana u topola vhagudisi vhane vha vha vhanzhisa vha vha isa huṛwe.		
4.	U khwathisedza uri masheleni a ḥwaha wo fhiraho a a badelwa kha zwikolo zwothe na uri ḥwaha wa pfunzo wa zwino u kha shedulu		
5.	Ho ḥwaliwa mivhigo ya odithi kana ya u ḥola mbalelano na nzudzanyo dza u dzhenelela malugana na theri dici si na vha vhagudisi na ḥahelelo ya vhukoni kha Vundu		
6.	Ho ḥwaliwa mivhigo ya odithi kana ya u ḥola mbalelano na nzudzanyo dza u dzhenelela malugana na theri dici si na vha vhagudisi na ḥahelelo ya vhukoni kha Vundu		
7.	Redzhisitara dza u ya tshikoloni dza vhagudi na vhagudisi dzo netshedza Zwiṭiriki nahone hu khou monithariwa u shuma ha mbekanyamaitele		

2. MBETSHELO YA KHARIKHULAMU:

8.	U langula na u monithara maitele a u ḥanganedza vhagudi kha zwikolo zwothe na u ḥwala muvhigo wo fhelelaho		
9.	U thoma ndila dza u monithara kushumele kwa Tshiṭiriki malugana na u tikedza zwikolo malugana na u shuma ha kharikhulamu, Mveledziso ya Vhagudisi na ndila dza u shumana na mvelelo na zwiṛwe zwisumbi.		
10.	U khunyeledza na u phaḍaladza nzudzanyo dza tsumbandila dza Vundu kha Zwiṭiriki, hu tshi kateiwa na nzudzanyo dza mushumo dza theme na dza ḥwaha		
11.	Unetshedza Zwiṭiriki tsumbandila dza Vundu nga ha tsumbatshifhinga dza theri, tsumbatshifhinga ya u awela, tsumbatshifhinga ya mishumo ya u ḥogomela ngade na midavhi		

3. U TSIRELEDZEA NA TSIRELEDZO:

12.	U netshedza Zwiṭiriki ndila dza u tsireledzea na dza tsireledzo u itela u langa mitshimbilo ya vhadali na tsumbandila dza mbekanyamaitele		
13.	Ho itwa mvetamveto na u phaḍaladza ha Nzudzanyo dza u Thusa na Ndingo ya Khombo (Risiki) ya Vundu na tsumbandila dza magħumbu, zwithu zwa khombo kha mutakalo, maga a u fhelisa vhugevhenga, zwidzidzivhadzi na khakhathi		

4. THEMAMVELEDZISO YA TSHIKOLO:

14.	Hu na nzudzanyo ya ndangulo ya u lugisa thaidzo khulwane dza themamveledziso ine ya vha na zwifhinga zwi pfeſeſeaho zwa ndisedzo na netshedzo ya mugaganyagwama, tsumbo, u bvuda ha ḥtanga, mbondo dici no khou wa, ḥahelelo ya dzikilasirumu, zwikolo zwo tshinyadzwaho nga mvula		
-----	--	--	--

5. VHULANGI NA VHURANGAPHANDA:

15.	U thoma zwivhumbeo zwa QLTC ya Vundu zwine zwa vha na milayo na nzudzanyo ya u monithara u shumiswa ha zwine zwine zwa kombetshedza		
-----	---	--	--

Thoho ya Muhasho ya Vundu/Muofisi o nangiwaho: _____ Datumu: _____

U MONITHARA NA U VHIGA NGA HA U LUGELA U DZHENNA TSHIKOLO

Tshiṭiriki:

Diresi ya Ofisi:

Dzina ja Mulangi wa Tshiṭiriki:

Nomboro ya/dza Vhukwamani:

Fekisi:

Diresi ya Emeili:

Mu/Vhakonanyi vha QLTCS:

1. TSHOMEDZO DZA KHARIKHULAMU:-

	Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuṭanzi	Mahumbulwa/Khaedu
1.	U khwaṭhisizedza uri LTSM dici iswa zwikoloni zweṭhe nga tshifhinga		
2.	U khwaṭhisizedza uri zwikolo zweṭhe zwo khunyeledza u nanguludza na maitele a u inthavuwa na u khunyeledza u thola		
3.	U khunyeledza u topola na maitele a u isa huñwe vhagudi vhane vha vha vhanzhi		
4.	U khwaṭhisizedza uri masheleni a የwaha wa pfunzo wa zwino o badelwa kha zwikolo zweṭhe		
5.	Muvhigo wa odithi kana u ዲola mbalelano na nzudzanyo ya u dzhenelela ya theri dici si na vhagudisi na theri dza ndeme zwo የwaliwa na u rumelwa kha Vundu		
6.	Zwikolo zwo ንtshedzwa tsumbandila dza kharikhulamu nga ha tsumbatshifhinga ya theri, tsumbatshifhinga ya u awela, tsumbatshifhinga ya mishumo ya ngadeni na midavhini, nz		

2. MBETSHETO YA KHARIKHULAMU:-

7.	U langa na u khunyeledza maitele a u ተanganedza kha zwikolo zweṭhe		
8.	Ho iswa redzhisitara dza u ya tshikoloni dza Vhadededzi na Vhagudi zwikoloni na uri hu khou monithariwa u shuma ha mbekanyamaitele dza u ya tshikoloni		
9.	Ho bveledzwa na u phaḍaladza nzudzanyo dza ndangulo ya Kharikhulamu ya Tshiṭiriki hu tshi katelewa na nzudzanyo dza mushumo wa የwaha na wa theme dza zwikolo zweṭhe		
10.	Ho thusiwa zwikolo kha mveledziso ya nzudzanyo dzazwo dza kharikhulamu zwo thewa kha mvelelo dza ANA kana dza gireidi 12 kana tshiñwe tshisumbi		

3. U TSIRELEDZEA NA TSIRELEDZO:-

11.	Zwikolo zwo ንtshedzwa ነdila dici u tsireledze na tsireledzo dza u langa u mitshimbilo ya vhadali na dziñwe tsumbandila dza mbekanyamaitele		
12.	Ho ንtshedzwa Nzudzanyo ya Ndingo ya Khombo na Nzudzanyo ya u dzhenelela malugana na zwa mađumbu, zwithu zwa khombo kha mutakalo, maga a u phelisa vhugevhenga, zwidzidzivhadzi na khakhathi na u monithara u shuma hazwo		

4. THEMAMVELEDZISO DZA TSHIKOLO:-

13.	Ho oliwa nzudzanyo ya ndangulo ya thaidzo khulwane dza themamveledziso dzo vhigwaho nga zwikolo, tsumbo, u bvuda ha ተhanga, mbondo dici no khou wa, ተhahelelo ya dzikiłasirumu, zwikolo zwo tshinyadzwaho nga mađumbu		
14.	Ho lugiswa themamveledziso na u tandulula dziñwe thaidzo dzo vhigwaho kha Vundu, tsumbo, Zwikolo zwo tshinyadzwaho nga mađumbu, ተhahelelo ya dzikiłasirumu, themamveledziso ተhukhu, nz		

5. MVELEDZISO YA VHUGUDISI:-

15.	Ho bveledzwa na u ንtshedza kana u phaḍaladza Nzudzanyo ya Mbekanyamushumo ya Vhugudisi ha Mveledziso ya Vhagudi ya Tshiṭiriki ya የwaha wa pfunzo		
-----	--	--	--

6. VHULANGI NA VHURANGAPHANDA:-

17.	Ho thomiwa foramu dza QLTC dza Tshiṭiriki dzine dza vha na milayo i pfeseseaho u monithara u tevhedzelwa na u shuma ha zwine zwa kombetshedza		
-----	---	--	--

Thoho ya Muhasho ya Vundu/Muofisi o nangiwaho: _____ Datumu: _____

U MONITHARA U LUGELA U DZHENA TSHIKOLO

Dzina ja tshikolo: _____
 Diresi ya tshikolo: _____
 Tshiṭiriki: _____
 Nomboro ya EMIS: _____
 Dzina ja ṭhoho ya tshikolo: _____
 Nomboro ya/dza Vhukwamani: _____
 Fekisi: _____
 Emeili Diresi: _____
 Mu/vhakonanyi vha QLTC: _____

1. THEMAMVELEDZISO DZA TSHIKOLO:

THIMU YA NDANGULO YA TSHIKOLO NA ṭHOHO YA TSHIKOLO		
Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuṭanzi	Mahumbulwa/Khaedu
Hu na desike na zwidulo zwo linganaho vhagudi vhoṭhe?		
Arali zwi songo ralo, ndi vhagudi vhangana vha si na?		
Tshikolo tsho dzharaṭeliwa zwavhuđi na u tsireledzea?		
Tshikolo tshi na jaiburari i no shuma i re na tshomedzo?		
Łaborathori ya Saints i a shuma na u vha na tshomedzo?		
Tshikolo tshi na mađi o linganaho na tshumelo dza vhubhathatshili?		
Mbekanyamushumo ya u netshedza zwiliwa i khou tshimbila zwavhuđi?		
Tshikolo tshi na tshumelo dza mitambo?		
Tshikolo nga u angaredza tsho kuna?		
Hu na nzudzanyo ya u ṭhogomela ya u thasulula thaidzo dza themamveledziso?		
Hu na thaidzo dza themamveledziso nahone dzo vhigiwa kha Tshiṭiriki, tsumbo, ḫanga i no bvuda, mbondo dzi no khou wa, ḫahelelo ya dzikilasirumu?		

2. MBETSHELO YA KHARIKHUŁAMU:

THIMU YA NDANGULO YA TSHIKOLO NA ṭHOHO YA TSHIKOLO		
Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuṭanzi	Mahumbulwa/Khaedu
Tshikolo tshi na nzudzanyo dza ndangulo ya Kharikhulamu hu tshi kate lava na : <ul style="list-style-type: none"> • nzudzanyo dza mushumo wa ḫwaha na wa theme • Tsumbatshifhinga dza Ngudo dzi re na mitambo ya u mvumvusa na mitevhe ya mishumo 		
Tshikolo tsho ḫivhadzwa nga ndavhelelo dza malugana na u shumiswa ha kharikhulamu?		
Mvelelo dza ANA, mvelelo dza gireidi 12 kana zwisumbi zwiñwe na zwiñwe zwo shumiswa sa mutheo wa u disaina nzudzanyo dza kharikhulamu?		
U ḫanganedzwa ha vhagudi vha ḫwaha uno ho khunyeledzwa nga tshifhinga?		
Hu na redzhisitara dza u ya tshikoloni dza vhagudi na vhagudisi nahone dzi a lauliwa?		
Hu na mbekanyamaitele ya u dzhena tshikolo ha vhagudi?		

Mugudi muñwe na muñwe u na bugu ya u guda ya therò iñwe na iñwe?		
Arali zwi songo ralo, ndi vhangana vha si na nahone kha masia afhio?		
Vhagudisi vhothe vho fhiwa therò dze vha dzi gudela?		
Arali zwi songo ralo, ndi nngana nahone kha masia afhio?		
Vho ñetshedzwa kiñasi dla ñwaha uno wa zwa pfunzo (akademi)		
Hu na kiñasi kana therò dzi si na vhagudisi?		
Kha vha ambe therò/gireidi/maga na tshivhalo tsha vhagudi vha kwameaho?		
Arali vhagudi vha tshi kwamea ho dzhiïwa maga afhio u lulamisa izwo?		

3. TSHOMEDZO DZA KHARIKHULAMU:

Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuñanzi	Mahumbulwa/Khaedu
U ñetshedzwa ha mishumo ho khunyeledzwa <ul style="list-style-type: none"> • Zwikhala zwa mushumo zwo dadziwa • Ho topolwa Vhagudisi vhanzhi vha ñewa mushumo 		
Zwiteshenari zwothe(zwo odariwaho)zwo iswa zwikoloni phanđa ha musi zwikolo zwi tshi vula nga ñwaha muswa?		
Zwo ñetshedzwa vhagudi vhothe?		
Hu na vhañwe vhane vha khou tñahela?		
Ho wanala bugu dza mushumo nga luambo lwo teaho?		
Hu na sisteme ya u humisela bugu dza u guda murahu?		
Arali zwo ralo, sisteme i khou shuma zwavhudí?		
Dzo ñetshedzwa kiñasi dla ñwaha wa zwino wa akademi		

4. MVELEDZISO YA VHAGUDISI:

Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuñanzi	Mahumbulwa/Khaedu
Hu na Nzudzanyo ya Mveledziso ya Vhagudisi?		
Tshikolo tsho wana thikhedzo u bva kha ofisi ya tshitiriki ndi uri, Tshitiriki tsho dzudzanya wekishopho dza u ñivhadza vhagudisi nga ha tshanduko dza kharikhulamu?		
Mbekanyamushumo ya Vhugudisi ya Mveledziso ya Vhagudisi ya Tshitiriki yo bveledzwa na u phaðaladzwa?		

5. U TSIRELEDZEA HA TSHIKOLO NA TSIRELEDZO:

Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhuñanzi	Mahumbulwa/Khaedu
Ndvhø ya maga a tsireledzo, maitele a ndañiso na mishumo yao		
Hu na mbekanyamaitele dza ndeme. Hu na mbekanyamaitele dza u Tanganedza, Tsireledzo, Ndañiso, Vhudifari ha Vhagudisi na Vhagudi, Vhuimana na dziñwe mbekanyamaitele dzine dza tödea hu tshi katelwa na Milayo ya Vhudifari?		
Ho sedzuluswa na u saina Milayo ya Vhudifari		
Milayo ya Vhudifari ya Tshikolo yo sainiwa nga vhfaramikovhe vhothe		
Hu na Nzudzanyo ya u Dzhenelela na Ndingo ya Khombo (Risiki) (maðumbu, zwithu zwine zwa vha khombo kha mutakalo, maga a u fhelisa vhugetvhenga, zwidzidzivhadzi, khakhathi, nz)?		
Hu na redzhisitara ya u langa u dzhena ha vhadali?		

6. VHULANGI NA VHURANGAPHANDA:

Zwine zwa kombetshedza	Mawanwa/Vhučanzi	Mahumbulwa/Khaedu
Ho sedzuluswa mishumo yavho na vhudifhinduleli havho		
Ho khwačhisizedza uri mbekanyamaitele dza tsireledzo na ndačiso dici hone na u bveledzwa		
Ho bveledzwa shedulu ya mičangano ya vhabebi		
U khwačhisizedza uri vhabebi vha a sedzuluswa malugana na mičangano yo dzudzanywaho		
Ho thomiwa komiti ya QLTC SGB u monithara zwine zwa kombetshedza		
Komiti ya SGB i khou shuma, i a čangana tshifhinga tshiňwe na tshiňwe na u vhiga kha SGB		
Arali zwi songo ralo, ndi ngani?		
Ho thomiwa komiti dzo teaho dza SGB, tsumbo, ya masheleni, ya ndačiso, nz		
Ho khwačhisizedza uri zwikhala zwočhe zwa mushumo zwo kungedzelwa ha rumelwa themendelo kha Muhasho uri zwi dadziwe		
Ho tandululwa thaidzo dza themamveledziso na diciwe kha Tshičiriki, tsumbo, čhangi i no khou bvuča, mbondo dici no khou wa, čhahelelo ya dzikilasirumu		
Mugaganyagwama wa tshikolo wa īwaha u tevhelaho wo čanganedzwa kana u tendelwa?		

Thoho ya tshikolo: _____

Datumu: _____

Tshičembe tsha tshikolo

Komiti ya SGB ya QLTC i nga monithara na u vhiga hani khaedu?

Khaedu	Referensi ya Mutheo wa Mbekanyamaitele	Ndila ya/dza phurothokholo	QLTC
U fhidzesha	Mbekanyamaitele ya u ya tshikoloni ya vhagudi Mbekanyamaitele ya livi	SGB, Thoho ya tshikolo Foramu ya Tshitiriki	Vha rumele mafhungo kha komiti yaQLTC. Vha haseledze mafhungo na QLTC khulwane u itela u dzenisa mafhungo eneo kha muvhigo wawho une wa iswa kha SGB na kha QLTC ya Tshitiriki
U lenga ha vhagudisi, vhaofisi vha muhasho na vhagudi	Mulayo wa u thola vhagudisi, Mulayo wa Tshumelo ya Tshitshavha Ndayotewa ya tshikolo	Thoho ya tshikolo, komiti ya QLTC , SGB na QLTC ya Tshitiriki	Vha haseledze mafhungo na Thoho ya tshikolo na vhafaramikovhe vho teaho. QLTC i do dzenisa mafhungo kha muvhigo wadzo une wa iswa kha SGB na QLTC ya Tshitiriki Tshitshavha tshi nga thusa nga u monithara
Vhagudisi vha kilasini nga tshifhinga vha tshi khou gudisa	Zwitatamennde zwa Mbekanyamaitele ya Lushaka Redzhisitara dza tshifhinga	Thoho ya tshikolo, komiti ya QLTC, SGB na QLTC ya Tshitiriki	Vha haseledze mafhungo na Thoho ya tshikolo na SMT nahone arali zwo tea vha a vhige kha SGB na QLTC ya Tshitiriki
Thahelo ya dzibugu dza u guda/ dza mushumo	Ndila na zwilinganyo zwa u lambedza	Thoho ya tshikolo, komiti ya QLTC, SGB na QLTC ya Tshitiriki	Vha haseledze mafhungo na Thoho ya tshikolo nga murahu vha a vhige kha SGB na QLTC ya Tshitiriki
Kushumele kwa vhagudi ku re fhasi ha tshilinganyo tsha lushaka tsha Ndingo dza Lushaka dza Nwaha kana milingo ya Gireidi 12 ya NCS	Mulayo wa u thola vhagudisi Mulayo wa Mbekanyamaitele ya Pfunzo wa Lushaka	Thoho ya tshikolo, SMT, komiti ya QLTC, SGB na QLTC ya Tshitiriki	QLTC i do humbelu muvhigo kha Thoho ya tshikolo na SMT wa mvelelo dza ANA na u humbelu thalutshedzo ya uri ndi ngani kushumele ku sa lingani na kune kwa todea khathihi na phulufhedziso ya zwine zwa do itiwa kilasini na zwine tshikolo tsha do ita u lulamisa mvelelo. Muvhigo u do rumelwa khaSGB na QLTC ya Tshitiriki Thoho ya tshikolo i tea u vhida mitangano ya vhabebi na tshitshavha hune ndila ya kushumele kwa vhagudi kwo khwiniswaho ya talutshedzwa nnyi na nnyi
Muya wo tsaho wa vhagudisi	Mbekanyamaitele ya Mutakalo wa Vhashumi	Vhashumi, Thoho ya tshikolo, komiti ya QLTC, tshitshavha, SGB na QLTC ya Tshitiriki	Vha haseledze mafhungo na vhashumi na Thoho ya tshikolo vha thungo na thungo. Vha khwathisedze zwivhangi zwa maya wo tsaho. Vha ite themendelo malugana na komiti ya QLTC ya u vhiga mafhungo kha SGB na QLTC ya Tshitiriki
U sa dzhieila nthia vhagudisi vha re na vhukoni	Pfufho dza u gudisa dza Lushaka, Duvha la Lifhasi la Vhagudisi	Thoho ya tshikolo, komiti ya QLTC , tshitshavha, SGB na QLTC Tshitiriki	Komiti ya QLTC i tea u wana ndila dza u dzhieila nthia vhukoni na u dinakedzela kha tshikolo na kha tshitshavha. U khwathisedza uri Thoho ya tshikolo yo ita mini u ya naga NTA na u vhiga kha SGB Tshikolo tsho ita mini tshifhinga tsho fhiraho u pembelela Duvha la Vhagudisi la Lifhasi? Izwi zwi nga khwiniswaho si na u khakhisa duvha la tshikolo kana u shumisa mugaganyagwama wa tshikolo? Komiti ya QLTC i nga ita hani uri tshitshavha tshi dzhenelole?
U engedzedza vhukoni ha nga ngomu	Vhugudisi,u eletshedza, khoso dza vhudavhidzani dzine dza tshimbila nga mbili, mbekanyamushumo dza inthanete	Madzangano a zwa vhurereli, foramu dza tshitshavha, mitangano ya tshikolo, mabindu, Thendelano ya NEDLAC	SGB,Vhabebi, Vharangaphanda vha tshitshavha na mirado

Khaedu	Referensi ya Mutheo wa Mbekanyamaitele	Ndila ya/dza phurothokholo	QLTC
U tevhedzela na vhulanguli ho khwiniswaho	Vhugudisi, vhuelshedzi na khoso dza u vhambedza dza vhudavhidzani dzine dza tshimbila dzimibili, mbekanyamushumo dza inthanete	Madzangano a zwa vhurereli, tshitshavha, dziforam, mitangano ya tshikolo, mabindu, Thendelano ya NEDLAC ya Tshitiriki	SGB, Tshitiriki, Vhabebi, vharangaphanda vha tshitshavha na mirado
Vhudavhidzani na vhabebi na tshitshavha ho khwiniswaho	Nzudzanyo ya tshikolo yo khwiniswaho	Thoho ya tshikolo, SMT, Komiti ya QLTC SGB na QLTC ya Tshitiriki	Vha haseledze mafhungo na thoho ya tshikolo na SMT Vha khwathisedze uri Thoho ya tshikolo na SMT na SGB vha nwala nzudzanyo ya nwaha, ine ya katela na datumu dza ndeme u fana na theme dza tshikolo, holodei dza nnyi na nnyi, datumu dza ANA, milingo ya Gireidi 12 ya NCS, khathihi na datumu dza mitangano na vhabebi na vhagudisi na dza zwiitei zwa ndeme zwa mitambo na zwa mvelele zwine zwa kwama tshikolo tshothe, mitangano ya vhabebi ya u haseledza nga mugaganyagwama, khathihi na datumu ya u vhala tshioko tsha tshikolo tsha nwaha nga nwaha na dza u humisela bugu dza u vhala murahu.
Ndondolo ya themamveledziso dza tshikolo hu tshi katelwa zwishumiswa zwa mvelele na zwa mitambo	Mbekanyamaitele ya Ndondolo ya tshikolo	Madzangano a zwa vhurereli, foramu dza tshitshavha mitangano ya zwikolo mabindu, thendelano ya NEDLAC	U wana thodea dza ndondolo ya tshikolo na u bveledza nzudzanyo ya ndondolo tshifhinga tshothe U ola mutevhe wa mabindu na vhanetshedzi vha tshumelo kha tshitshavha, nga maanda vhane vha vha na vhushaka na tshikolo u na zwidodombedza zwavho zwavhukwamani na u netshedza thodea dza ndondolo na nzudzanyo Vha vhe tsumbo Vha shele mulenzhe kha mbekanyamushumo dzo bveledzwaho dza ndondolo ya themamveledziso Vha dzhenelele nga u tou funa kha mbekanyamushumo dza zwiliwa zwa tshikolo na mbekanyamushumo dza ngade. Vha lugise na mafasitere na zwiwe zwiuku zwine zwa fanela u lugisiwa Vha rambe mirado ya tshitshavha ine ya vha vhaqivhi kha masia avho a mushumo, tsumbo, dzipulambara, vhoramidagasi na vhabhati u thusa tshikolo nga u tou funa kha ndondolo ya nga misi Komiti ya QLTC i nga katalisa hani tshitshavha? SGB, Vhabebi, mirado ya Tshitshavha na mirado

Maitele a u vhiga

Mivhigo i tea u ḥetshedzwa kha miṭangano ya QLTC na u ḥanganedzwa phanda ha musi i tshi rumelwa kha vhuimo vhu tevhelaho.

Malugana na komiti ya tshikolo ya QLTC, muvhigo muñwe na muñwe u tea u ḥetshedzwaSGB. U tea u rumelwa kha Komiti ya QLTC ya Tshitiriki.

Mivhigo i tea u katela zwi tevhelaho:

- Muvhigo u bva kha tshigwada tshi re na dzangalelo tshiñwe na tshiñwe u sumbedzaho zwe vha ita malugana na u tikedza QLTC kha tshitshavha
- Muvhigo wa tshigwada tshiñwe na tshiñwe malugana na u ya na u swika nga tshifhinga tshikoloni
- Muvhigo nga tshigwada tshiñwe na tshiñwe malugana na u tevhedzela phulufhedziso dzavho, ndi uri vhagudi (hune zwa vha zwo tea), mirađo ya SGB, vhagudisi, thoho ya tshikolo na mirađo ya tshitshavha
- Muvhigo nga ha u dzudzanywa ha tshitshavha huñwe na huñwe:

Tsumbo, kha muvhigo vha dzenise mbekanyamushumo ine tshitshavha tsha vhidzelwa muṭangano hune ndila dza vhugudisi/kharikhulamu ho livhiswaho khadzo kha u khwinisa ndeme ya u guda na u gudisa kana mvelelo dza ḥalutshedzwa vhothe vha kwameaho nga murahu ha vhigiwa na mvelaphanda kana u sa vha hone hayo kha vhothe vha kwameaho na u i monithara

Miṭangano na yone ndi ya ndeme malugana na u fha muvhigo nga ha maga o dzhiwaho, tsumbo, uri ho vha na mvelaphanda kana hai malugana na mañwe mafhungo. Adzhenda i tea u ḥetshedzwa mirađo ya komiti ya SGB maambiwa a muṭangano wo fhiraho vhege phanda ha muṭangano u tevhelaho. Kha muṭangano wa u thoma, komiti ya SGB i tea u ḥwala shedulu ya datumu dza muṭangano dza ḥwaha wothe. Iyi shedulu i nga tevhela ya Komiti ya zwa Masheleni ya Tshikolo na shedulu ya miṭangano ya SGB, sa izwi komiti ya QLTC SGB i tshi tea u ḥangana phanda ha musi hu tshi vha na muñwe muṭangano wa SGB uri i kone u dzudzanya muvhigo

Afho phasi ndi tsumbo ya adzhenda yo ḥwaliwaho uri muṭangano u katele zwithu zwothe na u dzhia tsheo nga ha maga ane a do dzhiwaho

Vha humbelwa uri vha sedze tsumbo dza adzhenda dza miṭangano ya komiti ya SGB ya QLTC ya tshikolo,sa tsumbo ya uri muvhigo u nga ḥwaliwa hani kha Muengedzo wa A, siaṭari ja 58, kha iyi bugwana

RI SWIKELELA HANI NDIVHO DZASHU

(4)NGELETSHEDZO NA U DZUDZANYA TSHITSHAVHA

*U shela mulenzhe hashu kha u tikedza Pfunzo ya
Tshitshavha ya Ndeme*

U dzudzanya kha vhuimo ha Lushaka na vundu

"Kushumele kha sisteme ya tshikolo ndi tshithu tsha ndeme kha u fhaṭa mutheo wa vhukoni nyaluwo ya ikonomi na mveledziso na u khwaṭhisidza uri tshitshavha tshi kona u swikelela ndinganyiso na ndivho dza mveledziso"
(Thendelano ya 2, 2011: 4).

Thendelano

Minista wa Pfunzo ya Mutheo, VhoAngieMotshekga, MP, khathihi na vharangaphanda vhahulwane vha zwa mishumo, madzangano a mabindu na a tshitshavha kha NEDLAC, vho divhadza lwa tshiofisi Thendelano ya NEDLAC nga ha pfunzo ya mutheo na tshumisano na zwikolo nga ja 02 Tshimedzi 2011 ngei Butterworth, Kapa Vhubvaḍuvha

Thendelano yo sainiwa nga Fulwi 2011 nga vharangaphanda vha Madzangano a vhashumi (Cosatu, Fedusa na Nactu); BUSA; Zwigwada zwa tshitshavha zwi re na dzangalelo; na Minista wa Pfunzo ya Mutheo vho imela Muvhuso. Ndivho ya Thendelano ndi u ṭuṭuwedza vhadzulapo vha Afrika Tshipembe u tikedza zwikolo zweṭhe (hu tshi khou ombedzelwa zwikolo zwine zwa sa khou shuma zwavhuđi) hu tshi khou lingedzwa u swikelela mvelelo dza pfunzo ya mutheo ya ndeme

Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo na madzangano a vhashumi vho ṭangana vha fhulufhedzisa vhuđinekedzeli havho kha pfunzo ya ndeme kha u sainiwa ha Thendelano nga ha Pfunzo ya Mutheo. Izwi ho vha hu zwithu zwa ndeme kha pfunzo sa izwi zwi tshi sumbedza u thoma ha tshifhinga tshiswa tshire vhasheli vhoṭhe vha mulenzhe kana vhadzheneleli, vhabaramikovhe na vhashumisani kha zwa matshilisano vhoṭhe kha zwa pfunzo vha kombetshedza madzangano avho u tikedza kha fulo ja u swikelela u gudisa na u guda ha ndeme Afrika Tshipembe nga thikhedzo yo livhiswaho.

Vhathu vhoṭhe vho sainaho— madzangano a vhashumi, mabindu na zwivhumbeo zwa tshitshavha o imelelwaho nga NEDLAC—vho fhulufhedzisa thikhedzo kha Vhuđinekedzeli ha Vho Angie Motshekga ha u khwinisa ndeme ya pfunzo ine ya ḡetshedzwa kha zwikolo zwa muvhuso

Thendelano i khwinisa mbekanyamushumo dza Fulo ja u Guda na u Gudisa ja Ndeme— thendelano ya vhasaini vhanzhi vhukati ha vhabebi, vhagudisi, vhashumi, zwitshavha na Bodo dza Vhulangi ha Tshikolo vha na ndivho ya u swikelela u guda na u gudisa ha vhathu vhoṭhe

Musi vha tshi khou amba na vhasaini ngei SolPlaatjeHouse ngei Pretoria nga ḥavuvhili ja 20 Khubvumedzi, Minista Vho Motshekga vho sumbedza u takalela uyu muhumbulo

“Iyi ndi mbekanyamushumo yavhuđi kha riñe; ndi liga ljhulwane nahone ndi tshiko tshihulwane tsha fhulufhelo” vha ralo Minista. “Nga u shumisana na vhashumi na zwikolo ri nga kunda khaedu dzine pfunzo ya vha yo livhana nadzo Afrika Tshipembe”

“Ndi lavhelela u ḫivha uri Thendelano i amba mini na u i ita uri i shume. Sa sekithara ri a i ḥoda,” ha ḫadzisa Minista Vho Motshekga

Minista vho bvela phanda na uri naho Afrika Tshipembe jo swikelela vhukoni vhuhulwane kha mañwe masia a sisteme ya pfunzo, vhanzhi ha vhagudi vhashu vha bva kha vhupo ha vhushai vhune ha vha na khaedu dzaho. A zwi vhudzisiwi uri zwi khagala uri sisteme a i dzhii sia nahone ndi yavhuđi u fhira nga 1994, nahone tswikelelo yo khwinifhala, hedzi ndeme na vhukoni zwi kha ḫi vhangha khaedu khulwane.

“Hu na u fhungudzea huhulwane kha tshivhalo tsha vhana vhane vha litsa tshikolo vhukati ha Gireidi ya 10 na ya 12. Tshihwe tshifhinga zwi vha zwi tshi khou itiswa nga vhushai, fhedzi zwi dovha hafhu zwa itiswa na nga u shaya vhukoni kha sisteme zwine zwa kombetshedza avha vhana uri vha litshe tshikolo” vho ralo Minista.

Minista Vho Motshekga vho ombedzela uri zwiñwe zwa zwithu zwine zwa kwama vhagudi ndi zwithu zwa tshitshavha nahone vho themendela uri mbekanyamushumo dza QLTC dici tea u shumiswa sa tshishumiswa tsha zwitshavha u engedza ndivho yavho na u džhenelela u khwaṭhisidza uri vhana vha vhaaluuwa vha re na vhukoni kha masia oṭhe.

Thendelano nga ha Pfunzo ya Mutheo i kombetshedza vhasaini vhoṭhe u tendelana u shuma vhoṭhe na u shandukisa mihibulo ya vhagudisi, vhagudi na vhabebi u itela u fhaṭa nga vhuswa zwipiđa zwine zwa sa khou shuma zwa sisteme ya pfunzo ya mutheo na u khwaṭhisidza uri hu vha na pfunzo ya ndeme, nga maanda kha zwikolo zwine zwa si shume zwavhuđi

Fulo Ja u Adoputa Tshikolo

Vhudinekedzeli ha ndeme ha Thendelano vhu do vhona uri vhabaramikovhe vha tanganedza fulo Ja u Adoputa Tshikolozwine zwa amba u adoputa tshikolo tshire tsha si shume zwavhuđi na u shumisa u dzhenelela ha mveledziso ya tshikolo tshothe u itela u t̄tuwedza vhulangi, u gudisa ha maimo a n̄ha, ndatišo na netshedzo ya tshomedzo dza ndeme dzo linganaho

Thendelano i khou lavhelela uri ndivho ya u thoma ya vhukati ha zwikolo zwa 100 na 200 i do katelwa kha Fulo Ja u Adoputa Tshikolonga ñwaha wa u thoma, nahone iyi nomboro i do engedzea ya vha zwikolo zwine zwa fhira 500 nga ñwaha kha miñwaha i tevhelaho

Phurothokholo ya u adoputa Tshikolo

QLTC yo bveledza phurothokholo ine ya t̄alutshedza mishumo na vhudifhiduleli zwo fhambanaho zwa musheli wa mulenzhe muñwe na muñwe kha Fulo Ja u Adoputa Tshikolo nahone i do sumbedza n̄ila ya u shelha mulenzhe ha vhabaramikovhe, vhaofisi, t̄hoho dza tshikolo, vhagudisi na SGB kha maitele a u khwathisedza u gudisa na u guda ha ndeme

Ndivho ya iyi phurothokholo ndi u netshedza tshishumiswa tshi konisaho u shumisa Thendelano ya NEDLAC kha Pfunzo ya Mutheo na Tshumisano na Zwikolo. Iyi phurothokholo i do netshedza Vhaadoputi vha matshelo tsumbandila dza u shumisana na zwikolo sa zwe zwa t̄alutshedziswa zwone kha Ndayoteawa na mulayo wa lushaka na wa vundu na mbekanyamaitele dzine dza tshimbilelana na vhulangi ha zwikolo na tsireledzo ya zwikolo (Mulayo wa Zwikolo wa Afrika Tshipembe, wa 1996 (Mulayo wa vhu 84 wa 1996) Ndaulo dza Maga a Tsireledzo kha Zwikolo zwa Muvhuso)

Ndivho dza phurothokholo dza u adoputa zwikolo zwine zwa si shume zwavhuđi dici nga n̄ila i tevhelaho:

- U fhaña vhushaka vhu bvelaho phanda vhukati ha vhalamedzi, tshitiriki, muhasho wa vundu, zwikolo na tshitshavha
- U tsireledza tshifhinga tsha u guda na tsha u gudisa na u t̄tuwedza mvelele ya vhukoni;
- To involve the surrounding community in the interventions that improve their school/s in order to bring about community upliftment through job creation and skills development; and
- U dici khwiniso khulwane ya tshifhinga tshilapfu ya u guda na u gudisa ha ndeme

Tsumbo dza ndila dzine Foramu ya Tshiṭiriki ya nga dzi shumisa u dzudzanya tshitshavha kha Tshiṭiriki

Masia o sedzeswaho	Nyito	Ndivho
U ṭuṭuwedza mveledziso ya vhukoni na zwikhala zwi ḋisaho mbuelo kha vhuimo ha tshiṭiriki kha zwitshavha	<p>U ṭangana tshifhinga tshoṭhe na vhashumi vha Mveledziso ya Muvhuso Yapo na mabindu apo malugana na ṭhodea dza tshitshavha dzapo na zwikhala zwa u sika mishumo na mveledziso ya vhukoni</p> <p>U ṭuṭuwedza zwikolo u thoma ngade ya zwiliwa zwi tshi khou shumisana na zwitshavha zwapo</p> <p>U bveledza mafulo a u tikedza kha vhuimo hapo malugana na mbekanyamushumo ya mveledziso ya vhukoni u fana na Kha Ri Gude Mass Literacy</p> <p>U amba na Muvhuso Wapo nga ha ḥaiburari dza tshitshavha na senthara dza tshitshavha</p> <p>Foramu ya Tshiṭiriki i nga kuvhanganya masheleni a zwiitei zwa zwikololoni kha vhuimo ha tshiṭiriki</p> <p>U ṭuṭuwedza zwikolo u bveledza dathabeisi dza vhagudi vha kale u thusa kha mbekanyamushumo dza tshikolo</p> <p>U tshimbidza ndambedzo nga vhoramabindu vhapo ya thandela dza u khwinisa tshikolo— sa tsumbo-tshomedzo dza mitambo na zwishumiswa, zwilidzo zwa muzika na thandela dza u nakisa tshikolo na thandela dza u shumisa hafhu</p>	<p>U thusa u ḡetshedza tshitshavha vhukoni hu tshi katelwa litheresi na nyumeresi na vhukoni ha khomphyutha na ndeme ya u guda ha vhutshilo hoṭhe</p> <p>U leludza tswikelelo ya mafhungo kha tshitshavha malugana na zwikhala zwa vhugudisi na zwikhala zwa mveledziso ya vhukoni</p>
U dzudzanya vhagudi u ḋinekedzela kha u guda ha ndeme	<p>Foramu dla Tshiṭiriki dici ḍo dzhiela n̄tha vhukoni ha vhagudi ha vhuimo ha n̄tha</p> <p>Foramu ya Tshiṭiriki i ḍo dzudzanya zwiitei zwa pfunzo (akademi) zwa zwikolo hu tshi katelwa Readatons, dibeiti, miṭatisano ya mupeleṭo, nz.</p> <p>Foramu ya Tshiṭiriki ya u ṭuṭuwedza vhudavhidzani na tshumisano vhukati ha zwikolo kha tshiṭiriki</p>	<p>U ṭuṭuwedza mvelele ya u guda ha ndeme na vhudinekedzeli kha vhukoni ha pfunzo (akademi) na u ṭuṭuwedza vhagudi vhoṭhe u vha na vhudifhinduleli malugana na vhukoni kha zwa pfunzo (akademi).</p>

U dzudzanya vhagudi na vhagudisi kha tshitiriki tshothe u shela mulenzhe kha tshitshavha	U bveledza miatisano ya zwikolo ya vhagudi na vhagudisi u sumbedza u dzhenelela havho kha tshitshavha na vhuqinekedzeli havho kha vhupo –tsumbo, ngade ya zwiliwa, thandela dza u shumisa hafhu, nz	Zwikolo zwo qinekedzela u disa tshanduko
--	---	--

Tsumbo dza ndila dzine komiti ya QLTC SGB ya tshikolo i nga dzi shumisa u dzudzanya vhabebi na tshitshavha u tikedza u guda na u gudisa ha ndeme

U dzhenelela ha vhabebi kana tshitshavha ha ndeme kha kushumele kwa tshikolo ndi **vhudavhidzani**. Zwikolo ndi zwa tshitshavha nahone ndi zwa ndeme kha vhothe vhane vha dzhenelela kana vha kwamiwa nga nyito dza tshikolo

Thimu yaQLTC i tea u humbula nga ha u thoma nyambedzano na u davhidzana na kereke dzapo, dzithembele, mosku na madzangano a tshitshavha. Izwi zwi do thusa tshikolo u psesa hune vhagudi vha bva hone na u ita uri madzangano a dzhie tshikolo sa tshao na u vha na vhudifhinduleli kha tshikolo.

Ndi zwa ndeme uri komiti ya QLTC SGB ya tshikolo i kona u tuuwedza mirado ya tshitshavha u ita mishumo yao kana u dzhenelela kha pfunzo. Mulaedza u tea u vha: Kha vha vhe muje wa tshikolo na u dzhenelela kha tshikolo tshapo. Zwikolo ndi thikho ya tshitshavha nahone mujwe na mujwe u tea u dzhenelela

Komiti ḥukhu ya QLTC ya Tshikolo i nga dzudzanya hani zwitshavha?

Ndi zwifhio zwine zwa tea u itiwa?	Zwi itiwa hani?	Ndi vhafhio vhane vha tea u dzhenelela?
U dzudzanya vhafaramikovhe vhothe u thusa kha u khwathisedza uri vhagudi, vhagudisi na vhashumi vha u tikedza vha swika nga tshifhinga na u da tshikoloni tshifhinga tshothe sa tshipida tsha u ita zwine zwa kombetschedza	U shumisa datha ya tshikolo ya u lenga na u thoma miangano ya vhuelshedzi na vhabebe na vhagudisi vhane vha kwamea U shumisa khaedu dzo topolwaho dza u lenga na u fhidza u bveledza nzudzanyo ya u dzhenelela	Bodo ya Vhulangi ya Tshikolo Madzangano a vhagudisi Vhabebe Zwivhumbeo zwa vhagudi Vhagudisi Vhathu vhane vha vha tsumbo kana u sedziwa khavho kha tshitshavha
U tikedza u itela u fhungudza nyito dza vhugevhenga, vhuvhava na u pwasha tshikoloni na u tsireledza tshomedzo	U shumisana na Foramu ya Vhupholisa ya Tshitshavha na Tshumelo ya Mapholisa ya Afrika Tshipembe kha u disaina nzudzanyo ya nyito Tshikolo tshi na vhukwamani na tshititshi tsha mapholisa tshapo?	Zwigwada zwa vhurereli, vhathogomeli kha Tshitshavha, foramu ya mapholisa, vhabebe na vhagudi
U ita uri tshitshavha tshi dzhiele nzhele u khwathisedza uri nwana muñwe na muñwe u a kona u swikelela tshikolo na u ya tshikoloni, o tsireledzea na u tikedza vhagudi vhane vha vha vho hanganea u vha thivhela u litsha tshikolo	U thoma mbekanyamushumo ya u adoputa mugudi. Mushumo wa musheli wa mulenzhe hu do vha: U tuuwedza vhagudi u khunyeledza pfunzo dzavho; -U haseledza na nwana nga ha u dzhena hawe tshikolo na mushumo wa tshikolo -U monithara kushumele kwavho -U thusa nga thandela dza tshikolo na tshuñwahaya -U thoma vhusumisani u itela u netshedza tshumelo dza vhagudi dza u dilugisela vhupo ha tshikolo na mveledziso ya mabudo a mishumo	Vhabebe Vhagudisi vho nothaho na matshudeni o fhedzaho tshikolo vha re yunivesithi kana Magudedzini a FET na vho vuledzaho pfunzo dzavho Mirado ya muvhuso wapo Vhathu vhane vha vha tsumbo dzavhuđi kha tshitshavha u bva kha phurofesheni dzo fhambanaho na miñwe mishumo yo gudelwaho. U shumisana na dzyunivesithi na Magudedzi a FET u netshedza tshikolo tshavho mafhungo nga ha mabudo a mushumo na zwikhala zwa nga murahu ha u fhedza tshikolo.
U ita khuwelelo kha tshitshavha nga u angaredza na vhadzulapo u thusa malugana na mutakalo wa zwisiwana na miña ine ya thogomelwa nga vhana u tikedza vhuthihi kha zwa matshilisano	U sika dathabeisi nga tshumisano na Vhulangi ha Tshikolo ha zwisiwana zwothe na miña ine ya thogomelwa nga vhana -U sika dathabeisi ya vhana vhane vha vha na thaidzo ya vhudifari -U dalela midi ya miña ine ya thogomelwa nga vhana na vhana vhane vha vha na thaidzo khulwane kana dzo kalulaho dza vhudifari u sedzulusa nyimele na u amba na vhabebe, vhaundi na vhahura (a hu na thaidzo ya tshidzumbe/tshipiri afha?)	Vhathogomeli vha tshitshavha na vhaofisi vha mveledziso ya tshitshavha, Madzangano a zwa vhurereli, mahosi, senior learners, Vhashumeli vha tshitshavha/Vhaeletshedzi/Vhakhuthadzi, Madokotela Vhaongi Vhahura Miñwe mihasho ya muvhuso yo teaho
U tuuwedza ndeme ya mishumo ya u gudisa na ya u guda	U tuuwedza u engedzea ha tshivhalo tsha vhagudi vhane vha vha na dzangalelo na u shuma zwavhuđi kha Saints na Metse na Akhaunthini nga u sika kilabu dza "madzangalelo" u fana na kilabu dza metse. U khoda na u dzhiela ntha kushumele kwavhuđi kwa vhagudisi, vhabebe na vhagudi tshikoloni.	Vhadivhi kana vhomakone vho nothaho Matshudeni a magudedzi na yunivesithi Mirado ya madzangano a zwa vhurereli na mirado ya tshitshavha na vhagudi vhahulwane

Ndi zwifhio zwine zwa tea u itiwa?	Zwi itiwa hani?	Ndi vhafhio vhane vha tea u dzhenelela?
U thoma mvelele ya zwa mitambo na zwa mvelele u tikedza u gudisa na u guda ha ndeme	U khwaṭhisēdza uri hu na kharikhūjāmu dza zwa vhumvumvusi hu tshi katelwa na mitambo yo fhambanaho na zwa mvelele Kilabuni hu nga katelwa kilabu dza tshese (mufuvha), na kilabu dza dantsi, nz	Vhagudisi Mirađo ya tshitshavha vhane vha thusa nga u funa
U dzudzanya u itela thikhedzo ya pfunzo na u thusa nga u tou funa kha mishumo ya tshikolo	U thoma miṭangano ya vhueletshedzi ine ya bveledza nyimele dza mutakalo na dzo teaho dza u gudisa na u guda. U kuvhanganya masheleni u itela tshikimu tsha tshikolo tsha u fha zwiliwa kana ļaiburari u ḥuṭuwedza u vhuyelela ha mugudi ane a vha na thaidzo dza vhudifari kha zwe a vha a zwone, khuthadzo na thikhedzo U ita ngade dza zwiliwa tshikoloni U thoma thandela ya u thusa nga u tou funa ya u lugisa, u pennda na u kunakisa tshikolo Ndondolo ya midavhi na themamveledziso	Foramu dza vhulimi dza tshitshavha Muvhuso wapo Mirađo ya tshitshavha Mirađo ya madzangano a zwa vhurereli Vhaeletshedzi/vhakhuthadzi Vhoramabindu Mahosi

Vhabebi vha nga ita mini u thusa kha u swikelela u guda ha ndeme

- U vhiga u fhidza ha vhagudi na vhagudisi
- U khwaṭhisēdza uri tshikolo tsho tsireledzea
- U ḥuṭuwedza u tsireledzea ha tshikolo, ndaka ya tshikolo na u tsireledzea ha vhagudi na vhagudisi. Arali vha vhona zwiñwe zwi songo ḥoweleaho zwikoloni, vha zwi vhige kha vhahulwane vho teaho
- Vha khwaṭhisēdze uri ndaka ya tshikolo i humiselwa tshikoloni
- kha vha thuse nga u tou funa u lugisa dzidesike na zwidulo, kha vha thuse nga u tou funa nga ndondolo dza ndeme
- Kha vha wane tshifhinga tsha u thusa nga u ita kana u ḥogomela ngade ya tshikolo
- Kha vha sike tshikhala tsho tsireledzeaho tsha u guda kha tshitshavha –kha vha sike kilabu dza tshuñwahaya, u vhala na u guda dzine dza vha nga phasi ha ndaulo
- Vha vhige tshiga tshiñwe na tshiñwe tsha u tambudzwa ha ḥwana kana u sa londwa kha tshitshavha kana miṭa ine ya ḥogomelwa nga vhana u itela u vha thusa
- Kha vha thuse nga u tou funa vhagudisi nga u thetselesa vhagudi vha tshi khou vhala kiļasini
- Mirađo ya tshitshavha i nga vha zwiko zwavhuđi zwa mafhungo a vhagudisi kha ḥohoh dzo vhalaho. Vhađivhi vhapo vha nga amba na kiļasi kana vha dzudzanya u dalela kha mabindu apo ane a tshimbilelana na zwine vhagudi vha khou gudiswa zwone

Tshikolo tshi nga tikedza hani tshitshavha?

Ndi zwa ndeme u vhona uri tshikolo tshi khou thusa tshitshavha. Arali ḥohoh ya tshikolo, vhagudisi na vhagudi vha na lutamo lwa u thoma kana u tikedza mishumo ya tshitshavha, mirađo ya tshitshavha i ḥo ḥuṭuwedzea u tikedza na u dzhenelela kha u tikedza tshikolo.

Komiti ya QLTC SGB ya tshikolo i nga humbula nga ha zwiñwe zwa zwi tevhelaho:

- U thoma thandela ya ngade ya tshitshavha tshikoloni u itela u thusa u netshedza vhukoni kha tshitshavha na u bveledza zwiliwa na mbuelo kha vhatu vha sa shumi ine vhagudi vha nga shela
- U dzudzanya vhagudi vha vhukale ho teaho u thusa u ḫogomela vhaaluwa— tsumbo, kha vha thome mbekanyamushumo ya u adoputa Makhulu kana makhulutshinna ine ya ṭuṭuwedza vhaswa u ḫogomela mualuwa tshifhinga tshothe nga u kulumaga mahaya avho, u ya u vha rengela zwithu kana u vha vhalela.
- U dzudzanya vhagudi na vhagudisi u shela mulenzhe kha u kulumaga, u ḫavha miri uri tshitshavha tshi kone u vhona uri tshikolo tsho diimisela u ḫisa tshanduko
- U ṭuṭuwedza mirađo ya tshitshavha u guda u vhala na u ᷻wala nga mbekanyamushumo ya KhaRiGude
- Vha kwame mukonanyi wa KhaRiGude kha vhupo ha havho na u tendela u shumisa tshikolo sa fhethu ha u guda musi tshikolo tsho no bva
- Arali tshikolo tshavho tshi na khomphyutha, vha dzudzanye vhugudisi ha khomphyutha vha tshi itela mirađo ya tshitshavha
- Vha thome dathabeisi ya vhagudi vha kale vha tshikolo. Vha vha ṭuṭuwedze u vha na dzangalelo kha tshikolo nga, sa tsumbo, u eletshedza vhagudi nga muthihi kana u adoputa vhagudi vha vhashai
- Vha shumisane na ḫaiburari ya tshitshavha. Kha vha ṭuṭuwedze vhagudi vho teaho u dzudzanya u vhala nga zwigwada kana u guda nga zwigwada ngei ḫaiburari
- Vha rambe mirađo ya tshitshavha kha zwiitei zwa tshikolo, hu tshi katelwa mitambo na mađano a tshikolo na u imba

Ri ita hani uri vhabebi vha dzhenelele kha pfunzo ya vhana

Nđila dza u dzudzanya vhagudi uri vha tikedze u guda na u gudisa ha ndeme

Vhunzhi ha vhabebi a vha takaleli u ya zwikoloni zwa vhana vhavho, nahone vha pfa u nga a vho ngo ḥanganedzwa nga ḥoho dza tshikolo na vhagudi. Tshifhinga tshinzhi vha pfa vha si na maand̄a na u sa kona u thusa malugana na u guda ha vhana ngauralo vha pfa u nga a hu na tshine vha nga thusa ngatsho kana u lingedza u dzhenelela kha vhutshilo ha tshikolo

U dzhenelela ha vhabebi na vhaṭhogomeli kha pfunzo ya vhana

Iñwe ya nđila dza ndeme dza u ṭuṭuwedza na u khwaṭhisidza mvelele ya u guda na u gudisa ndi u vhudza vhabebi na vhaṭhogomeli uri vha na mushumo wa ndeme une vha tea u u ita kha u guda ha vhana vhavho khathihi na vhar̄we.

Komiti ya QLTC SGB ya Tshikolo i tea u ṭuṭuwedza na u khwaṭhisidza u shela mulenzhe ha vhabebi

U ḫivhadzwa lwa tshiofisi ha QLTC ya Vundu ja Limpopo, nga Shundunthule 2011

RI SWIKELELA HANI NDIVHO DZASHU

(5) ZWIBUGWANA ZWA VHABEBI

U shela mulenzhe hashu u tikedza Pfunzo ya Muvhuso ya Ndeme

THERO DZA FET (GIREIDI YA 10-12)

Zwa khombe khombe	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa Tshioisi kha Vhuimo ha Luambo lwa Hayani 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa tshiofisi kha Vhuimo ha luambo lwa u engedza lwa u thoma 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio lwa Tshiveheru lwa u engedza lwa vhuvhili Luambio lwa hayani Hindi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Hindi Luambio lwa u engedza lwa Hindi lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Mafhingo o Kharikhuļamu ya vhu11 ya Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshitaliana Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshilatini Luambio lwa hayani lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Spanish Lumando lwa hayani lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tamil Luambio lwa Hayani lwa Telegu Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Urdu Luambio lwa u engedza lwa Urdu Thekhinolodzhi ya sivilii mudagasi Thekhinolodzhi ya mitshini na Disaini Dīvhashhangō Dīvhashvakale Nguo dza zwa vhurereli Thekhinolodzhi ya tshumiso ya khomphyutha Thekhinolodzhi ya mafhuno Saintsi dza vhuvhilo Saintsi dza fisikhala Nguo dza vhashumisi Nguo dza zwa mafunda o Vhuendelamashango Nguo ya Vhuvhilo Metise
Zwi si zwa khombe khombe	<ul style="list-style-type: none"> Ndangulo ya zwa vhułimi Saintsi ya zwa Vhułimi Thekhinolodzhi ya Vhułimi Ngudo dza Disaini Disaini Vhułsila ha ćirama Muzika Vhułsila ha vhuona nga mało Mbałelano Ngudo ya mabindu Zwa ikonomi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiariabu French Second Additional Language German Home Language German Second Additional Language Gujarati Home Language Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Gujarati 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa tshiofisi kha Vhuimo ha luambo lwa u engedza lwa u thoma Luambio luthihi lwa vhuvhili Luambio lwa hayani Hindi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Hindi Luambio lwa u engedza lwa Hindi lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Mafhingo o Kharikhuļamu ya vhu11 ya Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshitaliana Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshilatini Luambio lwa hayani lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Spanish Lumando lwa hayani lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tamil Luambio lwa Hayani lwa Telegu 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio lwa Tshiveheru lwa u engedza lwa vhuvhili Luambio lwa hayani Hindi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Hindi Luambio lwa u engedza lwa Hindi lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Mafhingo o Kharikhuļamu ya vhu11 ya Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshitaliana Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshilatini Luambio lwa hayani lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Spanish Lumando lwa hayani lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tamil Luambio lwa Hayani lwa Urdu Luambio lwa u engedza lwa Urdu Thekhinolodzhi ya sivilii mudagasi Thekhinolodzhi ya mitshini na Disaini Dīvhashhangō Dīvhashvakale Nguo dza zwa vhurereli Thekhinolodzhi ya tshumiso ya khomphyutha Thekhinolodzhi ya mafhuno Saintsi dza vhuvhilo Saintsi dza fisikhala Nguo dza vhashumisi Nguo dza zwa mafunda o Vhuendelamashango Nguo ya Vhuvhilo Metise
Zwa khombe khombe	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa Tshioisi kha Vhuimo ha Luambo lwa Hayani 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa tshiofisi kha Vhuimo ha luambo lwa u engedza lwa u thoma 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio lwa Tshiveheru lwa u engedza lwa vhuvhili Luambio lwa hayani Hindi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Hindi Luambio lwa u engedza lwa Hindi lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Mafhingo o Kharikhuļamu ya vhu11 ya Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshitaliana Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshilatini Luambio lwa hayani lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Spanish Lumando lwa hayani lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tamil Luambio lwa Hayani lwa Urdu Luambio lwa u engedza lwa Urdu Thekhinolodzhi ya sivilii mudagasi Thekhinolodzhi ya mitshini na Disaini Dīvhashhangō Dīvhashvakale Nguo dza zwa vhurereli Thekhinolodzhi ya tshumiso ya khomphyutha Thekhinolodzhi ya mafhuno Saintsi dza vhuvhilo Saintsi dza fisikhala Nguo dza vhashumisi Nguo dza zwa mafunda o Vhuendelamashango Nguo ya Vhuvhilo Metise
Zwa khombe khombe	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa Tshioisi kha Vhuimo ha Luambo lwa Hayani 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio luthihi lwa tshiofisi kha Vhuimo ha luambo lwa u engedza lwa u thoma 	<ul style="list-style-type: none"> Luambio lwa Tshiveheru lwa u engedza lwa vhuvhili Luambio lwa hayani Hindi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Hindi Luambio lwa u engedza lwa Hindi lwa vhuvhili Luambo lwa u engedza lwa vhuvhili Mafhingo o Kharikhuļamu ya vhu11 ya Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshitaliana Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshilatini Luambio lwa hayani lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tshiphothogisi Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Spanish Lumando lwa hayani lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa u thoma lwa Tamil Luambio lwa u engedza lwa vhuvhili lwa Tamil Luambio lwa Hayani lwa Urdu Luambio lwa u engedza lwa Urdu Thekhinolodzhi ya sivilii mudagasi Thekhinolodzhi ya mitshini na Disaini Dīvhashhangō Dīvhashvakale Nguo dza zwa vhurereli Thekhinolodzhi ya tshumiso ya khomphyutha Thekhinolodzhi ya mafhuno Saintsi dza vhuvhilo Saintsi dza fisikhala Nguo dza vhashumisi Nguo dza zwa mafunda o Vhuendelamashango Nguo ya Vhuvhilo Metise

U pfesesa Kharikhuļamu

Kha vha vhole izwi

Tsivhudzo dza vhabeli

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Mushumo wanga ndi mini sa mubebi?

- Vhabebi vha tūtuwedzwa u haseledza nga ha khetho dzo nhambanaho na vhama vhavho u khwathiszedza uru vha khettha therero dzo teaho.
- Vhabebi vha ngā thusa vhama vhavho u kuvhanganya mafhuno nga ha mabudo a mishumo o nhambanaho na therero dzo teaho na u phasa gireidi ya 12 ya NSC hune vna do hujoga.
- Iy ndi tsheo ya ndeme ine ya do kwama vhumatshelo ha mugudi, nga maanqa khetho dzavho dzo mabudo a mushumo.
- Vhabebi vha ngā thusa vhama vhavho u khettha therero zwi tshi ya ngā uru īnwana u takalela zwifho kana iushaka lwa buđo line aṅga li tevhela.
- Tshakha dzotne dza mishumo dzo tħoda vhugudisi. Magudedzi a Pfunzo ya Nħħa na Vħugudisi na Dzijuniversiti zwi tħodauri vhagudi vha vhe na therero dzo tiwaho uru vha kone u guða vha tshi ya phañqa.
- Ndi zwa ndemeuri vhagudi vha wane zwine vha zwi tħoda kha metse kama ċlitheresi ya metseuri vha kone u guða vha tħanda.
- Vhabebi vha ngā kwama Bodø ya Vħułangi ja Tshikolo u humbela Tshikolo uru tħi kuvhanganye mafhuno nga ha khetho dzo u guða vha tħanda mabudo u bva kha Tsitriki, Vundu kana magudedzi a FE Trna/kana dżiunivesi

Kharikhulamu ndi mini?

Kharikhulamu i ḫalutshedza zwine vhagudisi vha tea u zwi gudisa na zwine vhagudi vha tea u zwi guda, na u dzhia tsheo nga ha zwine vha tea u linga. Nga manwae maipfi, kharikhulamu i ḫalutshedza ndjivo kana zwine zwa vha nga ngomu ha theru na uru ndi ndingo ifhio ine ya tea u shumiswa u wana arali vhagudi vha tshi p̄fesesa zwi re ngomu na u kona u zwi shumisna nga nyito dzo fhambanaho. Tshinwe tshifhingga i sumbedza lushaka lwa vhukoni kana mikawa ine vhagudi vha tea u vha nayo. Shango jinwe na jinwe kha jifhasi ji na kharikhulamu ya lushaka ine ya ingedza nga ndjila dzot̄e u ḫalutshedza munwe na muñwe a kwameaho kha pfunzo uri ndi njivho ifhio, vhukoni na mikhwa zwine vhana vha tea u vha nazwo musi vho fhedza pfunzo dzavho. Kharikhulamu inwe na inwe ya lushaka yo vhumbiwa nga thoqea na lutendo zwa tshitsavha tshenetsho.

Tshitatamennde tsha Kharikhulamu tsha Lushaka ndi mini?

Tshitatamennde tsha Kharikhulamu tsha Lushaka (National Curriculum Statement (NCS)) ndi mbekanyamushumo ya fomala yo ḫandavhuwaho ine ya tea u tevhedzelwa kha gireidi inwe na inwe u bva kha Gireidi R u swika kha Gireidi 12. NSC i sumbedza tshivhalo tsha theru dzine dza gudiswa kha gireidi, zwi re ngomu na vhukoni zwine zwa do gudiswa na u gudiva na uri izwi zwi tea u lingiwa han. NCS i dovha hafhu ya ḫalutshedza thoqea dza u phasa kana u phuromothiwa dza theru inwe na inwe kha gireidi inwe na inwe.

Tshitatamennde tsha Mbekanyamaitele ya Ndingo ya Kharikhulamu (CurriculumAssessmentPolicyStatement,(CAPS)), ndi tshipida tsha NSC Aya manwalo o qivhadzwa nga Minista wa Pfunzo ya Muttheo u itela u langa u guda na u gudisa kha kliasi inwe na inwe kha tshikolo tshinwe na tshinwe tsha muvhuso Afrika Tshipembe.

CAPS i ḫalutschedza zwine zwa gudiva na u gudiswa kha theru inwe na inwe, zwa gireidi inwe na inwe u bva kha Gireidi R-12. Manwalo a CAPSa theru inwe na inwe a sumbedza vhagudisiuri vha nga linga hanu theru kha maga o fhambanaho a theme na nwaha.

U dzudzanya manwalo a CAPSzwi katela u shandukiswa ha theru dza 76 kha vhuimo ho fhambanaho na u pindulela kha nyambo dzashu dzot̄e dza tshiofisi.

Vhabebi vha nga swikelela hanu manwalo a CAPS?

Uri vha kone u p̄fesesa zwine nwana wavho a khou gudiswa zwone na u guda kha Gireidi inwe na inwe, vha nga wana manwalo a CAPS kha webusaihi ya Muhasho wa Pfunzo ya Muttheo: webusaihi: www.education.gov.za

Kana vha nga humbela ḫoho ya tshikolo na vhagudisi vha theru u vha ḫalutshedza nga ha CAPS inwe na inwe na vhanwe vhabebi vhane vha vha na dzangalelo.

Tshanduko dza kharikhulamu dici qo qivhadzwa lini?

Nga 2012,CAPS i do qivhadzwa kha Liga la Muttheo(GireidiR-3) na Gireidi 10,CAPSSi do qivhadzwa kha Liga la Vhukati Gireidi4-6) na Gireidi ya 11 nga 2013 na kha Liga la N̄ha(gireidi7-9) naliga la FET(gireidi 12) nga 2014.

Ndi theru dzifhio dzine nwana wanga a do dici ita sa tshipida tsha NSC?

LIGA LA MUTTHEO, GIREIDI YA R - 3 (u bva nga 2012)

- Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa hayani
 - Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa u engedza lwa u thoma
 - Metse
 - Vhukoni ha u tshilia
- Vha dzhiele nzhele:Luambo lwa u engedza lwa u thoma lu do gudiswa u bva kha Gireidi 1 nga 2012, u itela u khwathisedza vhukoni ha luambo lwa Tshisimane lwa vhagudi

LIGA LA VHUAKATI GIREIDI YA 4 – 6 (u bva nga 2013)

- Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa hayani
- Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa u engedza lwa u thoma
- Metse
- Saintsi dza mupo na Thekhinolodzhi
- Saintsi dza matshilisano
- Vhukoni ha u tshilia

Vha dzhiele nzhele:U bva nga2013,vhagudi vha do ita theru dza rathi vhuzuloni ha dza malo u fha vhagudi na vhagudisi tshifhingga tsha u khwathisedza vhukoni ha luambo na metse.

LIGA LA N̄HA (GIREIDI YA 7 – 9) u bva nga 2014

- Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa hayani
- Nyambo dza tshiofisi kha vhuimo ha Luambo lwa u thoma
- Saintsi dza Mupo
- Thekhinolodzhi
- Saintsi dza zwa matshilisano
- Ngudo ya vhuftshilo
- Vhutsilia na Mvelele
- Saintsi dza Ndangulo ya ikonomi

KHETHO DZA THERO DZA GIREIDI YA 10 – 12 NA MABUDO A MATSHELO

Uri vha kone u wana Thanzelia ya N̄ha ya Lushaka ya Gireidi 12, vhagudi vha tea u vha na theru dza SUMBE – dzinwe ndi khombe khombe na dzinwe dzine vha nga nanga Musi vho phasa Gireidi ya 9, vhagudi vha tea u nanga theru Vhagudi vha do tea u nanga theru n̄na dza khombe khombe

- Luambo lwa tshiofisi luthihi kha vhuimo ha luambo lwa hayani
- Luambo lwa tshiofisi luthihi kha vhuimo ha luambo lwa u engedza lwa u thoma
- Metse kana jitheresi ya metse na
- Ngudo ya Vhuftshilo

Vhagudi vha tea u nanga na dzinwe theru tharu dici si dza khombe khombedza u guda.
Kha idzi hu nga nangiwa nyambo mbili dza u engedza.

Tshithu tsha ndeme tshine vha tea u tshi humbulu ndi uri ANA a yonqo itelwa u phasisa kana u isa phanda, fhedzi yo itelwa u thusa mugudisi wa nwana u ela vhukoni hawé na u vhona uri vha shuma hani.

Ndi zwa ndeme uri vhabebi vha dzhenelele kha pfunzo ya vhana vhavho ldzi ndi dzinwe dza ndila dzine dza vha thusa u bvela phanda tshikoloni:

- Vha tea u tšutuwedza nwana wawho vha sa sedzi uri mvelelo dzo tou itisa hani. Arali vhagudi vha na thaidzo, milingo ya ANA i do thusa vhagudisi vhavho u wana uri ndi ngona dzifhio dza khwine dzine dici nga vha thusa.
- Vha humbele vhagudi vha vha sumbedze bugu dzavho dza mushumo dza litheresi kana nyumeresi tshifhinga tshothe. Zwikolo zwi tea u tendela vhana u tuwa na idzi bugu hayani tshifhinga tshothe. Vha nga vhudzisa nwana wawho nga ha muriwe mushumo we a u ita kha bugu ya mushumo kana u tšutuwedza nganea kana zwifanyiso zwi re kha bugu dza mushumo.
- Vha vhale na nwana wawho lunzhi nga hune vha nga kona u vha sumbedza uri u vhala hu a takadza.
- Vha anetshelele vhana vhavho nganea dza muča na u vha tšutuwedza u anetshelele nganea nga ha džuvha ləvho.
- Vha ambe na nwana wawho nga ha zwitei zwa ḥuvha. Vha vha tšutuwedze u amba nga ha madzangalelo avho, khonani na bugu dzine vha dici takalela na mačano a TV.
- Vha dzhenelele kana vha thuse musi nwana wawho a tshi khou ita tshuňwahaya. Izwi zwi qo vha thusa u pfesesa zwine vha khou ita tshikoloni na u vha tšutuwedza.
- Vha vhetsele thungo tshifhinga tsha tshuňwahaya ḥuvha liňwe na liňwe, hu si na zwitithisi na phosho u fana na thelevishini na radio.
- Vha vhee ndivho na nwana wawho. Vha vhone uri dici a swikelelea, na uri vha dici swikelela nga nthihi nga tshifhinga tshithihi

Tsivhudzo dza vhabeli

Ndingo dza Lushaka dza Nwaha(ANA)

Kha vha vhale izwi

Senthara ya luťingo: 0800202933

Webusaithi: www.education.gov.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Nga 2012, vhagudi vhothe vha Gireidi 1-6 na

9 kha zwikolo zwa muvhuso Afrika Tshipembe

vha do nwala Ndingo dza Lushaka dza Nwaha

(Annual National Assessments (ANA)).

Vhagudi vhan vha fhira milioni dza sumbe vha do

lingiwa nahone ANA dzo itela u netshedza

tshilinganyo tsha u ela kushumele kwa tshifhinga tshi qaho.

Uyu mulingo wo linganyawano u do nwaliswa vhagudi vha phuraimari nwaha

muhwe na muhwe u khwaθisedza uri nwana

muhwe na muhwe kha tshikolo tshinwe na

tshinwe u vha na vhukoni ho teaho ha jitheresi

na nyumeresi ho teaho gireidi ne a vha khayo.

Ndi iwa vhuvhili ANA i tshi nwaliwa u bva tshee

milingo ya divhadzwa nga 2011.

Ndi ngani Muhasho u tshi seta iyi milingo?

Minista wa Pfunzo ya Mutheo, Vho Angie Motsekga, MPna Muvhuso vho diimisa u khwinisa vhukoni ha jitheresi na nyumeresi ha vhagudi vhashu. Minista vho vhea ndivho dzine dza tea u swikelewa nga 2014. ANA i do shumiswa u ela vhukoni ha mugudi na u wana vhuimo ha kushumele hune vha vha khaho. Milingo ya ANA i do nwaliwa u bva nga ja 18 u swika nga ja 21 Khubvumedzi nahone mvelelo dici do divhadzwa nga Nyendavhusiku 2012.

ANA i do shumiswa mini?

ANAA i nga do shumiswa u phasisa kana u isa kha inwe gireidi. Vhudzuloni hazwo i shumiswa sa tshishumiswa tsha mugudisi tsha u wana arali mugudi a tshi tofa inwe thuso kana hai. Vhagudisi vha do shumisa mvelelo dza mugudi nga muthihii u khwinisa ngudo ozavho na u vha sumbedza uru ndi ngafhi hune vhagudi vha tofa thuso. ANA i do thusa DBE u wana uri ndi ngafhi hune wa tea u dzhenelela arali kushumele kwa kijasi kana tshikolo ku sa swikeleli vhuimo ha lushaka ho vhewaho.

Ndi nnyi ane a seta ANA?

Bammbari linwe na linwe ja dzimbudziso li setiwa nga Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo ngei Pretoria u khwaθisedza uri vhana vhothe kha gireidi inwe na inwe kha shango lothe vha nwala mulingo muthihii.

ANA i makiwa hani?

ANAI do netshedza na u makiwa nga vhagudisi, ya modareithiwa nga Zwijiriki Kha vhuimo ha lushaka, DBE (Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo) u do nanguluda zwikiriputi uri zwi modareithiwa (zwa Gireidi 3 na 6 fhedzi) u sedzulusa uri u maka ho itwa nga ndila i fanaho kha mavundu othe na zwijiriki zwoθhe.

Vhagudi vha do lingiwa mini?

Milingo u nwaliwa nga tshikolo tsha phuraimari tshinwe na tshinwe kha shango loθhe. Vhagudi vha do lingiwa vhukoni ha luambo na nyumeresi he vha vhu guda kha gireidi ya murahu

Jitheresi na nyumeresi ndi mini?

Jitheresi ndi vhukoni ha vhalu u itela u wana ndivho, u nwala zwi no pfesesea na u humbula nga ndila ya u sengulusa two nwaliwaho. Nyumeresi ndi vhukoni ha u tshilidza nga dzinomboro na mihibumbulo ya mbalo u fana na u tanganya na u tusa sa tsumbo. Jitheresi na nyumeresi ndi zwipiqa kana buloko dza u fhaθa pfunzo

Naa hu na tshanduko dza ndeme kha maitale a ANA nga 2012?

Vhagudisi vha do nwala milingo u ela vhukoni havho ha jitheresi na nyumeresi two gudiswaho nwaha wonoyo. Zwikolo zwine zwa lambedzwa nga muvhuso two diimisaho zwi do dzhenelela kha maitale lwa u tou thoma thoma nahone tsumbo dza mulingo dzo no di vha hone zwikoloni u itela u thusa kha ndugiselo.

Vhabebi vha do divhadzwa nga ha mvelelo dza mulingo?

Vhabebi vha do divhadzwa nga ha kushumele kwa vhan vhabho musi mvelelo dzo bva. Vhabebi vha tʃuwedzwa u ya tshikoloni tsha nwana wavho u hasaledza nga ha mvelelo. Tshikolo tshinwe na tshinwe tshi tea u dzudzanya muθangano u tshilidza vhabebi mvelelo na uri vha khou ya u khwinisa hani mvelelo dzenedzo.

Arali vha tshi ɻoða maiwe mafhungo, vha humbelwa uri vha
kwame ofisi ya muhasho ya tsini kana vha rwele lutingo kha
nomboro ya mahala ya Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo

0800 20 29 33

Tsivhudzo dza vhabebi

Kha vha ñwalise ñwana wavho kha Giredi ya

Kha vha vhabebi

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Vho ḥwalaisa ḥwana wavho kha Gireidi R?

Gireidi R ndi ya ndeme kha u thusa vhana u bveledza vhukoni ha mutheo u itela u guda ho bvelelaho ha tshifhinga tshi ḫaho.

ᬁwana wanga u tea u vha a na miñwaha mingana uri a ye kha Gireidi R?

Vhana vha tea u vha vha na miñwaha 5 nga ḫa 30 Fulwi uri vha kone u ḥwaliswa khaGireidi R na miñwaha ya 6 nga ḫa 30 Fulwi u ḥwaliswa kha Gireidi 1.

Ndi tea u vha ndo ḥwalisa ḥwana wanga kha Gireidi R lii?

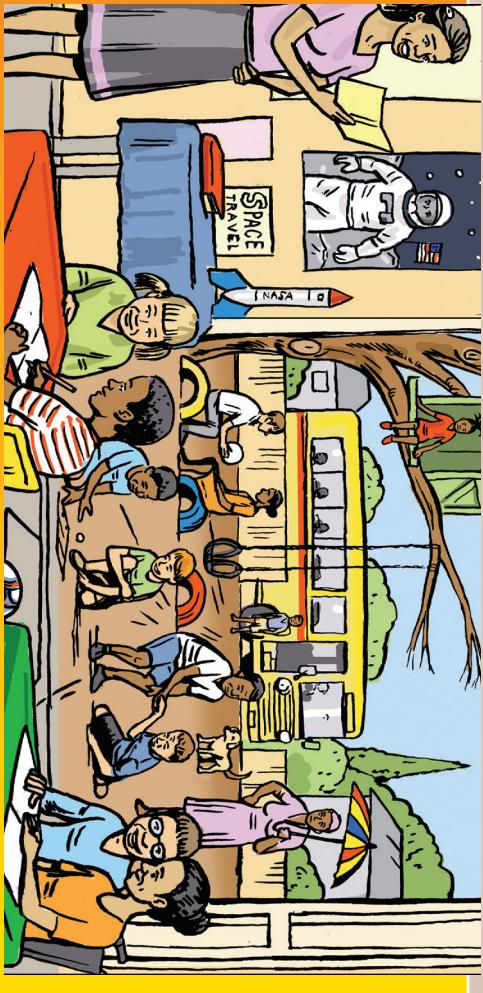
Duvha ḫa u vala ḫa u ḥwalisa kha zwikolo zwa muvhuso ndi ḫa 30 Khubvumedzi ḥwaha muñwe na muñwe.

Ndi tea u ḥwalisa ḥwana wanga kha Gireidi R ngafhi?

Tshikoloni tsha tsini na hune vha dzula hone.

Ndi mañwalo afhio ane nda tea u ḫuwa nao musi ndi tshi ya u ḥwalisa ḥwana wanga?

- Thanziela ya mabeboRoad to Health Card
- Garaña ya mutakalo
- Vhuñanzi ha vhudzulo
- Garaña ya muvhigo u bva kha tshiiṁiswa tshiñwe (arali two tea).

U ɿilugisela tshikolo

Tsivhudzo dza vhabebi malugana na u lugisela vhana vhavho tshikolo:

Vha ḫuñwedze vhana vhavho u:

• qdiambadza, hu tshi katelwa na u ambara zwienda

• vula na u vala zwikhafuthini zwavho

• ya bungani nga vhone vhañe

• ḫamba zwangā musi vha tshi bva bungani na phangā ha musi vha tshi ḫa

• tama na vhariñe vhana

• u tevhedzelma maitele a qdulvha na qdulvha, tsumbo, u ya u eđela nga tshifhinga nga tshiihihi, u ḫa zwijīwa nga zwifhinga two vhewaho

• u dzhia tsheo, sa tsumbo, zwine vha tea u ambara, zwine vha tea u ita

• u ḫivha vhupo havho vhuswa— u dalela tshikolo na u sumbedza ḥwana wavho zwifhāto zwa tshikolo.

U lugisela nga u tamba

- Vha ḫuñwedze ḥwana wavho u bula madzina a mirado yo fhambanaho ya muvhili wawe— sa tsumbo: ḫoho, mulenzhe, tshanda, khana, mukulo nz.
- Vha thusse ḥwana wavho u ita nqowedzo ya dzina ḫawé, dzina ḫawho na qiresi ya hune a dzula hone.
- Vha tendele ḥwana wavho u vha thusa nga mishumo ya muñtani— tsumbo, ubika kana u kuhva – na u vha humbele uri vha talutshedze uri hu thoma mini ha tevhela mini.
- Vha ḫuñwedze ḥwana wavho u topola zwithu zwa mivhala yo fhambanaho zwire nga ngomu na nn̄a.
- Vha humbele ḥwana wavho uri a vhee zwithu zwa muvhala muthini fhehu huthihi-tsumbo, zwimela, maluvha, nz.
- Vha vhudze ḥwana wavho a topole zwivhumbleo zwo fhambanaho hayani – zwitendeddzi, zwikwea, khuñangeraru.
- Vha humbele ḥwana wavho a vhambedze zwithu zwa mielo yo fhambanaho na u vha vhudza uri ndi tshifhio tshihulwane kana tshijuku.
- Vha vhudze ḥwana wavho a vhambedze zwithu zwa zwivhalo zwo fhambanaho na u vha vhudza uri ndi zwifhio zwitinkhi na zwitjuku.
- Vha tshi khou shumissa khontheina kana midzio ya mielo yo fhambanaho vha tshumissa mađi kana muñavha.
- Vha imbe nyimbo kana pfanapheleldzo dza khiresheni navho na u vha ḫuñwedza u vhanda zwangā vha tshi tevhedzelma mutevhetsindo.
- Vha anetshelle vhana nganea na u ita uri vha dhenelele nga u vhudzisa mbudziso dici no nga sa “Ni vhona u nga hu ḫo tevhela mini?”
- Vha ḫuñwedze ḥwana wavho u shumissa khirayoni na penisela u ola zwivhumbeo kana u khialara.

- Musi vho bva vha tshi khou tshimbila, vha vhudze ḥwana wavho a sedze zwiga kana zwithu zwine zwa thoma nga ḥjwe legere.
- Musi vha nnda vha humbele ḥwana wavho a wane na u vhea zwithu zwa muvhala muthihī kana zwivhumbleo zwi fanaho kana mielo i fanaho fhethu huthini.
- U ita uri ḥwana a dzhenelele kha u ita mutevhe wa u renga na uri musi vha tshi khou renga vha swaye zwithu kha mutevhe musi vha tshi zwi dzenisa kha manngi.
- Vha ambe na ḥwana wavho nga zwiieti zwa ḫuvha. Vha vha ḫutuwedze vha ambe nga ha madzangalelo avho, khonani, bugu dzine vha dzi takalela na maṭano a TV.
- Vha tambe "Ndi a vhon." Vha ri "Ndi vhon na ḫito ḫanga ḫituku tshinwe tshithu tshine tsha thoma nga t'yo imela "tshinoni" vha nu vhudze a humbulele tshithu. Vha ite izwi nga mibvumo yo fhambanaho.
- Vha ḫutuwedze ḥwana wavho u ya laiburari nahone vha vha fhelekedze. Ndi mushumo u leluwaho une u nga itwa nahone vha vha woṭhe.

Tsivhudzo dza vhabebi

Arali ḥwana wavho a kha Gireidi 4 u swika kha 6

Nga itshi tshifninga ḥwana wavho u tea u vha a tshi kona u:

- Ḋwala matfungo a sa kongđi.
- Thetshelesa ndaela na u fhindula.
- Tanganya kana u ḫusa nomboro dza didzhitii nthihii u fana na 5 na 8 na nomboro dza didzhitii mbili u fana na 11 na 24.
- Vhala nga nyandiso dza 2,5 na 10 (2 andisa nga 3 ndi 6 kana 5 andisa nga 4 ndi 20).
- Topola phetheni(isa tsumbo mivhala, zwivhumbleo kana matheriala).
- Vhalela nthā nga ene muṇe.
- Vhala zwe a ḥwaa.

<p>VHA NNDA VHA TSHI KHOU TSHIMBILA TSHIMBILAOUTANDABOUT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vha shumise bugu ya mushumo ya ḥwana wavho u ita uri vha ite n̄owedzo ya u vhala, u t̄usa na zwivhumbeo. • Vhekanya ḥafula hu tshi khou vhaliwa tshihalo tsia phanga, forego na phuleithi. • Thusa nga u bika—U shumisa khaphu u ela fuļauru kana mađi kana u vhala tshihalo tsha miroho. • U ita urı vhana vhavno vha vhekanye zwiambaro zwo ḥanganyaho. Vha tshi vhea zwithu zwa muvhala muthihi fhetu hutihī na u vhea zwithu nga zwivhili zwi ḥo vha thusa kha vhukoni ha u vhekanya kana ha u vhala. • Vha shumise zwitanda zwa mulilo, zwitanda kana zwitibo zwa mabogelo u ḥanganya, u t̄usa kana zwivhumbeo. • Vha ambe nga tshifthinga. Vha vha ite urı vha linge- dze u vhala mađuha na dzivhege. 	<p>HAYANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tsumbo, Nga Musumbuluwo hu do vha ho sala masiku mana u swika nga ḥavhujanu. • Nga mutahu ha tshifthinga tsha u ḥamba, ni vhae minwe na zwikunwe musi ni tshi zwi ḥamba na u zwiphumula. • Vha ole zwitoma kha siatari vha humbele ḥwana wavho u zwi ḥanganyisa, a tshi khou vhumba zwivhumbeo zwi no nga sa khuđanđeraru, zwikwea na zwitendededzi. • Vha ḥutuwedze ḥwana wavho u wana urı ndi zwithu zwiflio zwihulwane kana zwiluku kana zwinzhi kana a tshi khou shumisa zwithu zwi re hone hayani. 	
--	---	--

IN THE HOME

<ul style="list-style-type: none"> • Vha jeibele zwithu zwithe zwi re hayani u fana na zwidulo, ḥafulanž..na u ḥutuwedza ḥwana wavho u vhalela njha džilebulu. • Kha vha ambele njha mubvumo. Kha vha ambe maiþi nga zwipida uri ḥwana wavho a pefesese uri zwo ḥanganyisa hani u fana na ḥu..vha kana fa..si..fe..re..” • Kha vha ite n̄owedzo ya milvumo ya luambo. Vha gudise vhana vhavno pñanaph-eleedzo, zwirendo zwijuku na nyimbo vha shumise thundu ya muđani i no nga sa dzithini/dzibodo u ita mufetvetsindo. • Vha tshi khou shumisa tshinape kana tshifanyiso, kha vha humbele ḥwana wavho a vha vhudze urı hu na mini kha tshifanyiso na u vhumba nganea. • Vha dzhiele njha tshifthinga tsha u vhala tsha muđa nga u vhetshele thungo minete ya 15 ḥuvha j̄inwe na j̄inwe hune mirađo ya muđa i nga vhala yoþhe. • Vha tshi khou shumisa gurannda kana magazine, vha thuse ḥwana wavho u ita bugu ya nganea na u anetshele vhane nganea. • Vha kuvhanganye mabammbari kana gurannda dza u kungedzela vha vhudze ḥwana wavho a gere zwithu na na u vhea fhetu hutihī zwithu zwoþe zwa khishini, kamara ya vhawelo, nz. 	
---	--

- Vha ise ḥwana wavho kha jaiburari ya lushaka nahone vhothe vha ye jaiburari u wana dzibugu. Vha ite izwi tshifthinga tshoþhe. Kha vha wane arali jaiburari hu na tshifthinga tsha nganea ya vhana vha ise vhana vhavho.

Vha tea u tütuwedza ḥwana wavho u vha sumbedza mushumo wawe kha bugu dza mushumo dzawe tshiffinga tshoṭhe uri vha kone u vhona zwine vha ita tshikoloni.

Vha nga dovhā hafhu vha humbelā ḥwana wavho uri a vha ṭalutshedze nga ha mishumo ye a vha a tshi khou i ita tshikoloni kana vha vha vhudze vha vha v halele nganea kana vha ṭalutshedze uri hu khou bvelela mini kha zwi-fanyiso.

Ndi nga ita mini arali ndi tshi khou vhillaedzwa nga kush-umele kwa ḥwana wanga?

Ndi zwa ndeme uri vha shele mulenzhe kha pfunzo ya ḥwana wavho. Arali vha tshi khou vhillaela, vha tea u ya u vhona mugudisi wa ḥwana wavho u haseledza mbilaelo dzavho.

Ndi nga kona u wana dziñwe khophi dza idzi bugu dza mushumo?

Ee. Bugu dza mushumo dzothe dzi nga wanala kha webusaiti ya Muhasho nahone dzi nga dauniloudiwa na u gandiswa mahala.

Mbuno dza bugudza mushumo

Tsivhudzo dzavhabebi

Bugu dza Mushumo

Read this

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Mulaedza wa ministra

Ri fhluledza Kljası ya 2011, nga maanę vhe vha shuma zwavhuđi kha milingo ya Thanzela ya N̄tha ya Lushaka. Naho hu uri vhunzhi ha vhojnu no swiketela ndivho dze na qivhetshela dzone. Ni nga kha di vha ni sa qivniuri ni tqođi ita mini. Nga nnđa ha izwo, vhañwe vha vha songo fushea nga mvelelo dzavho. Itshi a si tshifhinga ts̄ha u zwi thupha kana u ūta. Hu na nđila nnz̄i dzine ni nga dzi shumisa u khwinisa mvelelo dzanu kana u nanga manwe mabudo a mushumo.

No fhedza miñwaha ya fumumbili ya tshikolo ye ya ni qurela na ugurela vhabebi vhañu, muña na shango. A no ngo tea u ūta, ftedzi ni tea u vha na vnuđifinduleli ha u shumisa tshikhala tshinwe na tshinwe tshine na vha na tsho u khwinisa vhuđihilo hađu na u shela mulenzhe kha Afrika Tshipembe.

Ri tqođa u vha na shango jine ja vha na themamveledzo dza tshizwinozwino na ikonomi tħahejelo khulwane ya vhuđihilo ya vha n̄tha. Afrika Tshipembe jo livħana na fħedzi ni tea u sedza na manwe mabudo. Ndi shango jifhio jine ji nga bvelela nga nnđa ha vhatšila, vħane vha fana na vħavfiadi kana kħetho dza pfunzo ya n̄tha ya siala, u fana na dzipuljambara? Nga nnđa ha džirne yunivesithi na yunivesithi dza thekhnolodži, ni tea u dzħielha n̄tha na manwe mabudo a re hone, u fana na Magudedzi a Vhugudisi na Pfunzo ya N̄tha.

Vhalani mafhungo nga vhusedzi. A do ni thusa nga khetho dzanu dza matshelo.

Ni eleiwe: Arali ni songo fushea nga mvelelo dzanu, ni songo tshuwa kana u humbula uri ni do shumana nazwo inwi muñe. Tqođani ngeletshedzo na thikhedzo kha vħagħidisi vhañu kana vħaletshedzi (vħakħuthadzi) vha Muhasho. Ni nga kha di tqođa u kwama CHILDLINE kha nomboro ya luđingo ya mahala –0800055555– nahone ni do iswa kha ofisi ya dzingu yo teaho.

Ndi ita hani khumbelo ya u makiwa hafhu kana ya u sedzuluswa hafhu ha zwikiriputi zwa phindulo dza mulingo?

- Vħalinqiwa vha nga ita khumbelo ya u makiwa hafhu kana u sedzuluswa hafhu ha zwikiriputi zwa phindulo zwa mulingo nga u ļavħanyha nga murahu ha u wana mvelelo.
- Duvha ja u vala ja khumbelo ya u makiwa hafhu kana u sedzuluswa ndi Musumbu luwo wa ja 23 Phando 2012. Khumbelo dzo lengaho dici do ċāganedzwu u swika ngajja 27 Phando 2012.
- Fomo dza u maka hafhu kana u sedzuluswa hafhu zwikiriputi zwa phindulo dza mulingo dici wanala zwikoloni kana kha sentħara ye vħalinqiwa vha nwala hone mulingo.
- Mbadelo ndi R70 ya u maka hafhu, R12 ya u sedzuluswa hafhu na R150 ya u sedza tħikiriputi tħsha mulingo. Phandha ha musi tħikiriputi tħi tħi sedziwa ni tea u vhona uru tħo makawa hafhu na u sedzuluswa hafhu.
- Vħalinqiwa vha u bva kha zwikolo zwi sa badeli tħikolofisi na vħagħid vħane vhabbi vħavho vha vha vho ita khumbelo nahone vho itelwaho luafħuelo kha tħikolofisi a vho ngo tħendelwa u badela mbadelo dza u maka na u sedzuluswa hafhu.

Bugu dza mushumo ndi mini?

Dzi netsħedza muġudi muñwe na muñwe bammibiri ja u shumela u ita nđowedzo ya vhuđiha luambo na nyumeresi zwe vha gudiswa kilasini. Hafhu dzo itelwa u thusa vħagħidisi u wana arali muġudi muñwe na muñwe a tħi khou shuma nganqila ine vha tea u ita ngayo nga u sedzuluswa mushumo wawho wo tou ħwaliwaho kha dzibugu uri mugudisi a kone u netsħedza īnwe thuso ine vħagħid vha i tqođa.

Bugu dza mushumo dzo imela bugu dza u guda?

Hai. Dzo itelwa u shuma na bugu dza u guda. Vħagħid vha tea u ħwala kha bugu dza mushumo hu sikha bugu dza u guda vħunga bugu dza u guda dži tħi tea u humisewla murahu ħwala u tħi fħela. Bugu dza mushumo dži thusa vħagħiduri vha songo ħwala nđowedzo kha bodo na u ita mabammibiri a u shumela a vħone vhañe.

Ndi bugu dzifhio dza mushumo dzine dza do vha hone nga 2011?

- Bugu dza mishumo/luambo dza Gireidi 1 u swika kha 6 nga nyambo dza tħiġi fisi dżothe dza tħiġi fisi na nga Tħiġiġi Mane na Tħiġiġi Huru dza Gireidi 4 u swika kha 6
- Bugu dza mushumo dza nyumeresi dza Gireidi 1 u swika kha 3 dži hone nga nyambo dżothe dza tħiġi fisi na tħiġi ħuru dza Gireidi 4 u swika kha 6

Bugu dza mushumo dži do fħiwa vħagħid iħwahha muñwe na muñwe?

Ee. Muvħlus wo ita nzudzayyo ya u netsħedza idzi bugu ħwala muñwe na muñwe ubva n̄ga 2011.

U bva n̄ga 2012, vħagħid vha Gireidi 7 u swikas kha 9 na vhone vha do netsħedza bugu dza mushumo.

- Bugu dza nyumeresi dza Gireidi 7 u swika kha 9 dici do vha hone nga Tħiġiġi Mane na vha re na vħuħoleħħali ha matto.
- Bugu dza mushumo dza Luambo lwa u Engedza lwa u Thoma dici do wanala nga luambo lwa Tħiġiġi Mane u bva kha Gireidi 1 u swika kha 9.
- Vesheni ya Burejji ja bugu dżothe dza mushumo i do vha hone nga 2012 kha vħagħid vha re na vħuħoleħħali ha matto.
- Gaidi dza vħagħidisi dza bugu ya mushumo īnwe na īnwe radzone dži do phaċċaladzwu.

Nwana wanga a nga īluwa nadzo hayani?

Ee. Nwana muñwe na muñwe u tea u tħendelwa u īluwa na bugu dza mushumo hayani tħiġiha tħoħħe. Bugu dzenedzo dza mushumo dži do vha dza ħwana wawho. Izwi zwi amba uri vha nga īluwa nadzo hayani vha nwala nga ngomu hadzo.

Muengedzo waA

TSUMBO YA ADZHENDA

- U ḥanganedza
- Vho զaho na vho kundelwaho – (redzhisičara i tea u vhulungwa)
- U ḥanganedzwa ha maambiwa a mučangano wo fhiraho
- Tsumbo dza Zwiteňwa ho ambiwaho ngazwo
 - Vhagudisi vhothe vho vha vha tshi khou gudisa na vhagudi vhothe vho vha vha tshi khou guda u bva nga Duvha ja 1 ja ንwaha?
 - Nyimele ya tshičafu – Zwikhala zwothe zwo զadziwa nga pfanelo nahone zwo զadziwa nga tshifhinga?
 - Tshomedzo dza u guda dzo զiswa nga tshifhinga?
 - Tshomedzo dza u guda dzo զetshedzwa vhagudi?
 - Ndondolo nga u angaredza ya tshikolo–Ho lugisiwa nahone ndi u lugiswa hufhio hune ha tea u itwa nahone hu tea u itwa nga nnyi?
 - Tshikolo tsho kuna lungafhani?
 - Ndamedzo ya u bva kha PED yo waniwa nga tshifhinga kana hai
 - U ya ha vhagudi tshikoloni hu monithariwa hani nahone ndi նđila dzifhio dzine dza khou shumiswa u khwinisa nyimele?
 - U ya ha vhagudisi tshikoloni hu monithariwa hani nahone ndi նđila dzifhio dzine dza khou shumiswa u khwinisa nyimele?
 - U swika tshikoloni nga tshifhinga ha vhagudi hu monithariwa hani nahone ndi նđila dzifhio dzine dza khou shumiswa u khwinisa nyimele?
 - U swika tshikoloni nga tshifhinga ha vhagudisi hu monithariwa hani nahone ndi նđila dzifhio dzine dza khou shumiswa u khwinisa nyimele?
 - How is the punctuality of teachers monitored and what strategies are in place to improve the situation?
- U vhiga kha tshičiriki
- U dzudzanya tshitshavha
- Zwiňwe zwiteňwa zwine zwa tea u ambiwa ngazwo
- Datumu ya mučangano u tevhelaho

Tsumbo ya Themphuleithi ya u Vhiga

Vha humbelwa uri vha sumbedze u bvelela na khaedu malugana na zwine zwa kombetshedza kha tshikolo tshavho:

Tsumbo ya Mishumo(/Mbekanyamushumo ya/dza QLTC:

1. U netshedzwa ha mishumona u dadzwa ha zwikhala

U bvelela

Khaedu

2. Maitele a u tanganedza na uñwaliswa ha vhagudi vha Gireidi R

U bvelela

Khaedu

3. U wanALTSM(zwikolo zweithe zwa Khethekanyo ya vhu20 na 21)

U bvelela

Khaedu

4. Ndi ndila dzifhio dzine dzi nga shumiswa u tandulula khaedu dzo waniwaho?

- Mahumbulwa nga u angaredza

ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUKWAMANI

THIMU YA VHUKONANYI YA QLTC YA LUSHAKA

NO	DZINA	TSHIFANI	E-MEILI	VHUKWAMANI
1	THULA	NKOMO	nkomo.t@dbe.gov.za	Luťingo: 012 357 3833 Sele: 083 549 2571
2	MALOSE	KUTUMELA	kutumela@dbe.gov.za malosek.qltc@gmail.com	Luťingo: 012 357 3845 Sele: 082 886 1637
3	DAVE	BALT	balt.d@dbe.gov.za daveb.qltc@gmail.com	Luťingo: 012 357 3844 Sele: 083 450 5555
4	MAMIKI	MODIYE-MASELWA	modiye-maselwa.m@dbe.gov.za mamiki.qltc@gmail.com	Luťingo: 012 357 3842 Sele: 082 966 0663
5	SIPHOKAZI	ZOKWANA	zokwana.s@dbe.gov.za	Luťingo: 012 357 3858 Sele: 082 876 6153
6	MOPHOTO JAKE	WA TLADI	tladi.j@dbe.gov.za	Luťingo: 012 357 3174 Sele: 074 188 4452

Vhakonanyi vha QLTC vha vundu

VUNDU	TSHIFANI	E-MEILI	VHUKWAMANI
Mpumalanga	J NSIBANDE	j.nsibande@education.mpu.gov.za	Luťingo: 013 765894 Sele: 082 512 8568
Limpopo	M MULAUDZI	mulaudzia@edu.limpopo.gov.za	Luťingo: 015 290 9420 Sele: 079 511 8494
Free State	T MOTSOENENG	motosenengt@edu.fs.gov.za	Luťingo: 051 404 8084 Sele: 083 847 4535
Northern Cape	B WHITE	bwhite@ncpg.gov.za	Luťingo: 053 839 6356 Sele: 071 422 1810
KwaZulu-Natal	BP MSIMANGO	peggy.msimango@kzn.doe.gov.za	Luťingo: 033 846 5141 Sele: 083 657 1135
Western Cape	R LARNEY	redewan.larney@pgwc.gov.za	Luťingo: 021 467 2337 Sele: 083 290 7309
Eastern Cape	M SANQU	monde.sanqu@edu.ecprov.gov.za	Luťingo: Sele: 083 324 4409
North West	I MOLALE	imolale@nwp.gov.za	Luťingo: 018 397 3000 Sele: 082 807 1828
Gauteng	S NGWANE	sabelo.ngwane@gauteng.gov.za	Luťingo: 011 333 5546 Sele: 083 411 5873

Notes

Notes

ensuring quality learning and teaching for all